JSS 2024 2(2): 66-90

Journal of Social Sciences (JSS)
Volume 02 – Issue 02

DOI: https://doi.org/10.4038/jssnisd.v2i2.14

A POLITICAL STUDY OF GEO-POLITICAL CRISIS AND INTERNATIONAL CRIMINAL LAW

Siriwardene C.[1*], Umanga S.R.S.[2]
[1&2]Department of Philosophy, Faculty of Social Sciences, University of Kelaniya, Sri Lanka

ABSTRACT

International Criminal Law is a legal branch dealing with crimes of the International Criminal Law of genocide, war crimes, crimes against humanity and aggression. Geopolitics is the process by which foreign relations policies are decided based on geographical factors. There are various geopolitical crises in globally, and the groundline crisis is also a geopolitical problem that is evolving historically. Such crises also lead to criminal situations that fall within the ambit of international criminal law. It is possible to see an increase in the international criminal law regarding crimes in such situations. The main purpose of this research is to study whether international criminal law provides a fair judgment for the international crimes that occur in territorial groundline conflicts and to against the understanding of the role of geopolitics, conflicts and international criminal consciousness. In this study, primary sources and secondary sources have been collected under to the purpose of literature survey. It was limited to three major conflicts currently exploring as case study, which are being investigated in the International Court of Justice, namely Israel-Palestine, Russia-Ukraine and Myanmar-England. According to the data obtained from the study of these cases, it is clear that the independent judgment of the International Criminal Court is affected by the factors such as the weaknesses in the legal system of the International Criminal Court, the influence of the world's most powerful states, the acceptance of the rules followed by the court, etc. is implied.

KEYWORDS : Geopolitics, Teritirial Groundline Conflicts, International Criminal Law, International Criminal Court, Geopolitical Crises.

Coresponding author: Siriwardene C.[1*], Email : chamilas@kln.ac.lk

හැඳින්වීම

භූ දේශපාලනය හා ජාත්‍යන්තර අපරාධ නීතිය වර්තමානය වන විට ඉතා ප්‍රබල කතිකාවතක් බවට පත් වී ඇත. ජාත්‍යන්තර අපරාධ නීතිය යනු ජන සංහාරය , යුද අපරාධ, මනුෂ්‍යත්වයට එරෙහි අපරාධ සහ ආක්‍ර මණය වැනි ජාත්‍යන්තර ස්වභාවයේ අපරාධ සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කරන නීතියේ ශාඛාවකි (Schabas, 2020). භූ දේශපාලනය යනු භූගෝලීය සාධක මත පදනම්ව ඊට අනුරූපව විදේශ සබඳතා ප්‍රතිපත්ති තීරණය වන්නා වූ ක්‍රියාවලියයි (Deudney, 2023). වර්තමානය වන විට ලෝකය ආර්ථික වශයෙන් විශාල අර්බුදයකට ගොදුරු වී ඇති ආකාරය දැකගත හැකිය. මෙලෙස ඇති වී තිබෙන්නා වූ ගෝලීය ආර්ථික අර්බුදයේ මූලය පවතින්නේ දේශපාලනය තුළ බව පැහැදිලි ය. රාජ්‍ය යක් දේශපාලනික වශයෙන් අස්ථාවර වූ විට එම රාජ්‍යය නිතැතින් ම ආර්ථික වශයෙන් අර්බුදකාරී තත්ත්වයට පත් වේ. ඒ අනුව දේශපාලන අස්ථාවරත්වය හා ආර්ථික අර්බුදය අතර ඇත්තේ අන්තර් ක්‍රියාකාරී සම්බන්ධතාවක් බව පැහැදිලි වේ. මෙලෙස ඇතිවන්නා වූ අර්බුදයන් හේතුවෙන් ගෝලීය අපරාධයන් සිදුවීම බහුල වේ. මේ ආකාරයට අර්බුදයන් බහුල වීමත් සමඟ යුද අපරාධ , සම්පත් කොල්ලකෑම්, ආක්‍රමණ වැනි භූ දේශපාලනික ගැටලු ඇති වේ. මෙවැනි අවස්ථාවන්වල දී ජාත්‍යන්තර අපරාධ නීතියේ මැදිහත් වීම හා ජාත්‍ය න්තර අපරාධ අධිකරණයේ ක්‍රියාකාරීත්වය දැකගත හැකි ය.

භූ දේශපාලනික ගැටලු පිළිබඳ කතා කිරීමේ දී ප්‍රධාන වශයෙන් සාකච්ඡාවට ලක්වන අර්බුදකාරී තත්ත්වයක් ලෙස දේශසීමා අර්බුද දැක්විය හැකිය. මෙය ඉතිහාසය පුරාවටම පැතිරුණු ප්‍රශ්නයක් ලෙස දැක්විය හැකි ය. වර්තමාන සන්දර්භය තුළ , මෙම ගැටුම්වල දිගුකාලීන පැවැත්ම ජාතීන් අතර අන්‍යෝන්‍ය අවබෝධය සහ සහයෝගීතාව සඳහා ඇති හැකියාවට බාධා කරයි. මෙම ගැටුම් භෞමික ආරවුල් සහ වාර්ගික ගැටලුවල සිට අත්‍යවශ්‍ය සම්පත් පිළිබඳ තරඟය දක්වා විවිධ ස්වරූපවලින් ප්‍ර කාශ වේ. මෙම ගැටුම්වල ප්‍රතිවිපාක ගවේෂණය කරන, ඒවායේ බලපෑම භූද භූ දේශපාලනික සීමාවන් ඉක්මවා යන බව පැහැදිලි වේ. එහෙත්, එහි ප්‍රතිවිපාක තව දුරටත් විහිදී යන අතර, බලපෑමට ලක් වූ කලාපවල ව්‍යාපාර සහ ආර්ථිකයන් කඩාකප්පල් කරමින්, ඒවුන්ගේ පුරවැසියන් මුහුණ දෙන අභියෝග උග්‍රරු කරයි. එවැනි තත්ත්වයන් යටතේ සිදුවන්නා වූ අපරාධ සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමට ජාත්‍යන්තර අපරාධ නීතිය ස්ථාපිත විය.

භූ දේශපාලනික අර්බුද හා ජාත්‍යන්තර අපරාධ නීතිය

වර්තමානයේ බොහෝ රාජ්‍යයන් අපරාධ සම්බන්ධයෙන් පැමිණිලි කිරීම සඳහා ජාත්‍ය න්තර අපරාධ අධිකරණයට යොමුවිය යුතු බවට මතයක් පැවතුණත් එලෙස අධිකරණයට යොමුවන්නා වූ අවස්ථාවන් සීමිත ය. ලෝක දේශපාලනය තුළ දේශපාලන ක්‍රියාකාරීන් ප්‍රධාන වශයෙන් ප්‍රබල හා දුබල ලෙස කොටස් දෙකකට බෙදා ඇත. දුබල රාජ්‍යයන් මඟින් සිදුවන්නා වූ භූ දේශපාලනික ගැටලු කෙරෙහි ජාත්‍ය න්තර අපරාධ අධිකරණය මැදිහත් වීම හා ක්‍රියාත්මක වීම කෙරෙහි කිසිදු සැකයක් නොමැත. නමුත් ප්‍රබල රාජ්‍යයන් හෝ එම රාජ්‍යයන්ගේ මිත්‍ර කණ්ඩායම් මඟින් සිදුවන්නා වූ භූ දේශපාලනික ගැටලු කෙරෙහි ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණයේ මැදිහත් වීම හා ක්‍රියාත්මක වීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම වැදගත් වේ. N. Chazal, විසින් රචිත Beyond borders?: The international criminal court and the geopolitics of international (2013) ලිපිය මඟින් ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය (International Criminal Court – ICC) පිළිබඳ විවේචනාත්මක පරීක්ෂණයක් සහ භූ දේශපාලනික දර්ශනයට එහි බලපෑම , විශේෂයෙන්

ස්වෛරීභාවය සහ දේශසීමා පිළිබඳ සංකල්ප සම්බන්ධයෙන් සාකච්ඡා කරයි. ප්‍රධාන වශයෙන් ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය රාජ්‍යම බලය මත රඳා පැවතීම නොසැලකිලිමත් ලෙස ජාතික රාජ්‍යී පද්ධතිය ශක්තිමත් කිරීමට දායක වන අතරම එමඟින් භෞමික දේශසීමා සහ ස්වෛරී රාජ්‍යීවල නිශේධ බලතල තවදුරටත් තහවුරු වන බව තර්ක කරයි. ජාත්‍ය න්තර අපරාධ අධිකරණය විසින් ජාතික රාජ්‍ය වල බලය ශක්තිමත් කරන බවට තර්ක කරන අතරම , ඊට සමගාමීව නැගී එන ජාතික සීමාවන් ඉක්මවා යන බල ආකෘතීන්ට ද සහය දක්වන බව ද පිළිගැනේ. සාම්ප්‍රදායික නෛතික සහ භෞමික සීමාවන් ඉක්මවා යාම අරමුණු කරගත් විශ්වීයත්වයේ සහ විශ්වවාදයේ පරමාදර්ශ මත ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය පදනම් වී තිබීම මෙම සහයෝගයට හේතුවන බව දක්වයි. ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය හි ජාතික සීමාවන් ඉක්ම වූ නඩු පැවරීම් හරහා , මනුෂ්‍යත වර්ගයාගේ මිතුරන් සහ සතුරන් හඳුනා ගන්නා අතර එය ස්වෛරී දේශ සීමාවෙන් ඔබ්බට ජාත්‍යන්තර අවකාශය හැඩගස්වන නව ප්‍රතිමානයන් සඳහා දායක වන බව පැහැදිලි කරයි. කෙසේ වෙතත් , ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය ජාතික-රාජ්‍යා පද්ධතියක් තුළ අන්තර්ගතව පවතින අතර වඩා බලවත් රටවල් මත රඳා පවතින බැවින් , බලවත් රාජ්‍යයන්ට තම අවශ්‍යතතා සඳහා උසාවිය හැසිරවිය හැකි වන අතර භූ දේශපාලන අරගලවල මෙවලමක් ලෙස භාවිතා වන බව දක්වයි. මෙයින් ඔහු අදහස් කරනුයේ ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය බලවත් සහ දුර්වල රටවල් අතර පරතරය සලකා බලමින් යුක්තිය ඉටු කරන බවයි.

Triyana, H.J. විසින් රචිත Geopolitical Analysis Concerning Universal Acceptance and Fairness of the International Criminal Court, (2008) ලිපිය මගින් ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය යනු විශ්වීය වශයෙන් පිළිගත් විනිශ්චය සභාවක් ද නැද්ද යන ප්‍ර ශ්නය පරීක්ෂා කිරීම සිදු කරයි. විශේෂයෙන් ම මෙහි දී ඔහු එක්සත් ජනපදය , රුසියාව සහ චීනය විසින් භාවිතා කරන දේශපාලන හා නීතිමය මානයන් ද මෙහි දී සැලකිල්ලට ගෙන ඇත. ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය ප්‍රධාන වශයෙන් සන්නද්ධ ගැටුම් ආශ්‍රිගත තත්ත්වයන් සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කරන බව ඔහු දක්වයි. එක්සත් ජනපදය , රුසියාව සහ චීනය වැනි රටවල් මේ දක්වා , ඔවුන්ගේ දේශීය සලකා බැලීම් සඳහා ජාත්‍ය න්තර අපරාධ අධිකරණය සමඟ සහයෝගයෙන් කටයුතු කිරීමට උනන්දු වී නොමැති බව පැහැදිලි කරයි. එහි ප්‍ර තිඵලයක් වශයෙන් මෙම ලිපිය මගින් නිගමනය කරනුයේ එක්සත් ජනපදය , රුසියාව සහ චීනය යන රටවල් ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය හි පැවැත්මට බාධා කරන බවයි. කෙසේ වෙතත් ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය හි නිවැරදි චිත්‍රවය නැවත තහවුරු කිරීම වැදගත් වන්නේ එය නිර්මාණය කරන ලද්දේ රාජ්‍යයන්ට අවශ්‍යද නිසා සහ වඩා යහපත් ජාත්‍යන්තර සබඳතාවක් සඳහා ජාත්‍ය න්තර යුක්තිය ශක්තිමත් කිරීම සඳහා එය අවශ්‍ය වන බැවින් බව දක්වයි. ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය ට අධිකරණ බලය ඇත්තේ දැනට පවතින චාරිත්‍රානුකූල නීතිය යටතේ නඩු පැවරිය හැකි බරපතලම අපරාධ සම්බන්ධයෙන් පමණක් බව නිවැරදිව පෙන්වා දෙයි. එය සිය අධිකරණ බලය ක්‍රියාත්මක කරන්නේ රෝම ප්‍රඥප්තියේ වැනි වගන්තිය යටතේ චූදිත අපරාධකරුවන්ට නඩු පැවරීමට රාජ්‍යයක් අකැමැති හෝ නොහැකි වූ විට පමණි.

ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය යනු විඥානවාදීන් විසින් නිර්මාණය කරන ලද ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතාවය සඳහා මෙවලමක් බව දක්වයි. එමෙන්ම ලිබරල්වාදීන් එක්සත් ජනපදයේ , රුසියාවේ සහ චීනයේ ප්‍රතිපත්ති යථාර්ථවාදීන්ගේ ප්‍රතිපත්ති ලෙස විස්තර කරයි. ඒ අනුව ඉහත සඳහන් කළ පරිදි ජාත්‍ය න්තර අපරාධ අධිකරණය පදනම් කරගත් බොහෝ යථාර්ථවාදී සහ ප්‍රායෝගික කරුණු සොයාගත හැකි බවත් ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය විශ්වීය වශයෙන් පිළිගත් විනිශ්චය සභාවක් වීමට සාධාරණ හැකියාවක් තිබෙනුයේ ඉහත රටවල ආකල්ප

ප්‍රාගයෝගික මෙන්ම නීත්‍යධනුකූලව යුක්ති සහගත බවට පත් වුවහොත් පමණක් වන බව දැක්විය හැකියි.

Chazal, N. විසින් රචිත The International Criminal Court and Global Social Control: International Criminal Justice in Late Modernity (2015) කෘතිය මගින් ජාත්‍යnන්තර අපරාධ අධිකරණයේ බහුලව නිර්වචනය කරන පරතරයන්, භේද සහ පරස්පර විරෝධතා පිළිබඳ මෙන් ම ජාත්‍යනන්තර අපරාධ අධිකරණය හි පවතින නීතිමූණාත්යින්තර සබඳතා සහ දේශපාලන සබඳතාවලින් ඔබ්බට ගොස් අපරාධ විද්‍යාඅත්මක දෘෂ්ටිකෝණයකින් අධිකරණය විශ්ලේෂණය කිරීමට විවිධ ක්‍රිගයාකාරීන් ජාත්‍යයන්තර අපරාධ අධිකරණය සමඟ සම්බන්ධ වන ආකාරය පිළිබඳ විග්‍රටහ කර ඇත. ජාත්‍යාන්තර අපරාධ අධිකරණය 2002 දී පිහිටුවන ලද්දේ යුද අපරාධ , මනුෂ්‍ය ත්වයට එරෙහි අපරාධ සහ ජන සංහාරය සම්බන්ධයෙන් නඩු පැවරීමට ය. එහි ආරම්භයේ දී ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය විසින් නායකයින්ගේ දණ්ඩමුක්තිය අවසන් කිරීම සහ ජාත්‍යතන්තර අපරාධ සිදුකිරීම සඳහා දඬුවම් ලබා දීම මගින් සාහසික ක්‍රි යා ඇතිවීම හෝ උත්සන්න වීම වැලැක්වීමට උපකාර කිරීමට බලාපොරොත්තු විය. දශකයකට වැඩි කාලයකට පසුව , ජාත්‍යැන්තර අපරාධ අධිකරණය විසින් වැරදිකරුවන් බවට තීන්දු දෙකක් පමණක් ලබා දී ඇති බැවින්, මෙම පුළුල් අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීමට ජාත්‍යදන්තර අපරාධ අධිකරණය ට ඇති හැකියාව ප්‍රශ්න කර ඇත. එමෙන් ම එක්සත් ජනපදය , රුසියාව සහ චීනය ඇතුළු ලෝකයේ ප්‍රධාන බලවතුන් සමහරක් ජාත්‍ය න්තර අපරාධ අධිකරණය හි සාමාජිකයන් නොවේ. මෙම ගැටලු නිවාරණය සහ වැළැක්වීමේ පරමාදර්ශ සහ ජාත්‍යාන්තර අපරාධ අධිකරණය ක්‍රිවයාකාරීත්වයේ යථාර්ථය අතර පරතරයක් අවධාරණය කරයි.

Geng Zhimin විසින් රචිත A Study on the Jurisdiction of the International Criminal Court (2023) ලිපිය තුළින් ජාත්‍යSන්තර අපරාධ අධිකරණය^ICC& සහ එහි අධිකරණ බලය , අභියෝග සහ අවස්ථා සාකච්ඡා කරනු ලබයි. ජාත්‍යාන්තර අපරාධ අධිකරණය පිහිටුවන ලද්දේ ජන සංහාරය , යුද අපරාධ , මනුෂ්‍යත්වයට එරෙහි අපරාධ සහ ආක්‍රයමණශීලී අපරාධ වැනි බරපතලම ජාත්‍ය,න්තර අපරාධ සම්බන්ධයෙන් පුද්ගලයන්ට නඩු පැවරීමට ය. එමගින් බරපතල ජාත්‍යමන්තර අපරාධ ආමන්ත්‍ර ණය කිරීමෙන් ලෝක සාමය සහ ආරක්ෂාව ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා "ආරක්ෂිත කපාටයක්" ලෙස කටයුතු කරයි. මෙහි දී ජාත්‍යරන්තර අපරාධ අධිකරණය ^ICC& විසින් මුහුණ දෙන අභියෝග සහ අවස්ථා පිළිබඳව ද සාකච්ඡා කර ඇත. ජාත්‍යාන්තර අපරාධ අධිකරණය සාපේක්ෂව නව නීතිමය ආයතනයක් වන අතර , එහි ගමන් මගෙහි පසුබෑමකට මුහුණ දී ඇති බව දක්වයි. ස්වෛරී රාජ්‍යයන් ජාත්‍ය න්තර අපරාධ අධිකරණය වෙත අභියෝග එල්ල කර ඇති අතර , එහි තීරණ ක්‍රි◌යාත්මක කිරීමේදී සමහර රටවල් සහයෝගීතාව නොපෙන්වීමට එය හේතු වේ. මෙම අභියෝග ජය ගැනීම සඳහා, ජාත්‍යවන්තර අපරාධ අධිකරණය විසින් එහි අදාළ පද්ධති අඛණ්ඩව වැඩිදියුණු කළ යුතු බවට යෝජනා ඉදිරිපත් කරයි.

ජාත්‍යන්තර අපරාධ නිතිය

ජාත්‍යයන්තර අපරාධයක් පුළුල් ලෙස නිර්වචනය කර ඇත්තේ "සාපරාධී ලෙස විශ්වීය වශයෙන් පිළිගත් ක්‍රියයාවක්‍ය ජාත්‍යරන්තර අවධානයට ලක්විය යුතු බරපතල කාරණයක් ලෙස සලකනු ලබන අතර යම් වලංගු හේතුවක් නිසා සාමාන්‍යු තත්වයන් යටතේ එය පාලනය කළ හැකි රාජ්‍යතයේ තනි අධිකරණ බලය තුළ ඉතිරි කළ නොහැක". අවම වශයෙන් යුද අපරාධ ,

මනුෂ්‍යරත්වයට එරෙහි අපරාධ, ජන සංහාර සහ වධහිංසා සම්බන්ධයෙන් ජාත්‍යන්තර අපරාධ වගකීම් පවතී. එහිදී ජාත්‍යඉන්තර අපරාධ නීතිය පුළුල් කාර්යභාරයක් සිදු කරනු ලබයි.

Mihaela Aghenitei සහ Ion Flaminzeanu විසින් රචනා කරන ලද International Criminal Law (2015) යන පර්යේෂණ ලිපිය තුළ ජාත්‍යසන්තර අපරාධ නීතිය පිළිබඳ පැහැදිලි හැඳින්වීමක් සඳහන් වේ. ජාත්‍යන්තර අපරාධ නීතිය යනු පොදු ජාත්‍යනන්තර නීතියේ උප කුලකයක් වේ. ජාත්‍ය න්තර නීතිය සාමාන්‍ය යෙන් අන්තර් රාජ්‍යප සම්බන්ධතා පිළිබඳ සැලකිලිමත් වන අතර ජාත්‍යසන්තර අපරාධ නීතිය පුද්ගලයන් සම්බන්ධව සැලකිලිමත් වේ. විශේෂයෙන්ම , ජාත්‍යරන්තර අපරාධ නීතිය රාජ්‍ය යන් හෝ සංවිධාන මත නොව තනි පුද්ගලයන් මත වගකීම පවරයි. එය බරපතල මලේච්ඡ ක්‍රියාවන් ලෙස පොදුවේ සලකනු ලබන ඇතැම් හැසිරීම් වර්ග තහනම් කිරීමට සහ එවැනි හැසිරීම්වල අපරාධකරුවන් ඔවුන්ගේ අපරාධ සම්බන්ධයෙන් සාපරාධී ලෙස වගවීම සඳහා නිර්මාණය කර ඇති ජාත්‍ය න්තර නීති පද්ධතියකි. එය ජන සංහාරය යුද අපරාධ, මනුෂ්‍යත්වයට එරෙහි අපරාධ මෙන්ම ආක්‍රමණශීලී අපරාධ සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කරයි.
ජාත්‍යපන්තර අපරාධ නීතිය(ICL) හි මූලාශ්‍රධ බොහෝ දුරට පොදු ජාත්‍යකන්තර නීතියේ මූලාශ්‍ර වලට සමාන වේ. ජාත්‍යීන්තර සහ මිශ්‍රප අපරාධ උසාවි විසින් සාමාන්‍යුයෙන් භාවිතා කරන ජාත්‍යදන්තර අපරාධ නීතියේ මූලාශ්‍රජ වන්නේ

- ගිවිසුම් නීතිය
- චාරිත්‍රා නුකූල ජාත්‍යනන්තර නීතිය
- නීතියේ පොදු මූලධර්ම
- පූර්ව අධිකරණ තීන්දු
- ඉගෙන ගත් ලේඛන (උපකාර මූලාශ්‍රනය).

ජාතික අපරාධ අධිකරණ බල ප්‍රපදේශවල මෙම මූලාශ්‍රඅවල අදාළත්වය සහ වැදගත්කම රටවල් අතර වෙනස් වේ. නිදසුනක් වශයෙන් , සමහර අධිකරණ බල ප්‍රවදේශවලජාත්‍යකන්තර අපරාධ නීතියේ සෘජු මූලාශ්‍රකය වන්නේ ජාත්‍ය න්තර අපරාධ නීතිය ඇතුළත් ජාතික නීති සම්පාදනයයි. මෙම අවස්ථාවෙහිදී , ගිවිසුම සහ සම්ප්‍රතදායික ජාත්‍ය න්තර නීතිය සෘජු මූලාශ්‍රයක් ලෙස භාවිතා කළ නොහැක. අනෙක් අතට, සමහර උසාවිවලට ගිවිසුම් නීතිය යෙදිය හැකි නමුත් චාරිත්‍රාජනුකූල ජාත්‍යහන්තර නීතිය යෙදිය හැකි නොඅනෙක් ඒවාට චාරිත්‍රෙ ද යෙදිය හැකිය. එපමණක් නොව ජාතික නීති සම්පාදනය අදාළ නීතියේ සෘජු මූලාශ්‍රාය වුවද ජාත්‍යෙන්තර අපරාධ නීති ගිවිසුම්ඒවා පිළිබඳ විවරණ සහ ජාත්‍යදන්තර අධිකරණ තීන්දු ජාතික නීතිය අර්ථකථනය කිරීම සඳහා ආධාරක ලෙස බොහෝ විට භාවිතා කරන අතර සමහර විට ඒත්තු ගැන්විය හැකි පූර්වාදර්ශයක් ලෙස සැලකේ. විවිධ උසාවි මෙම මූලාශ්‍ර විවිධ ආකාරවලින් යෙදිය හැක.

ජාත්‍යොන්තර අපරාධ අධිකරණය

ජාත්‍යොන්තර අපරාධ අධිකරණයට රෝම ප්‍රගඥප්තියට පක්ෂ රාජ්‍යෙ 123ක් ඇත. මෙම පක්ෂ රාජ්‍යොයන්ගෙන් සමන්විත රාජ්‍යට පාර්ශවයන්ගේ සභාවක් පවතී. සෑම පක්ෂ රාජ්‍ය2යක්ම රාජ්‍යව පාර්ශවයන්ගේ සභාවට එක් නියෝජිතයෙකු පත් කරයි. ඔහු උසාවියේ පරිපාලනය අධීක්ෂ2ණය කරයි, උසාවියේ අයවැය සලකා බලා තීරණය කරයි. සභාව වාර්ෂිකව හේග්හි හෝ නිව්යෝර්ක්හි

එක්සත් ජාතීන්ගේ මූලස්ථානයේදී රැස්වේ. අවශ්‍ය නම් විශේෂ සැසිවාර පැවැත්වීමේ විකල්පය ඇත. (112 වැනි වගන්තිය). ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය ප්‍රධාන ආයතන හතරකින් සමන්විත වේ. එනම් සභාපති මණ්ඩලය , අධිකරණ අංශය , අභිචෝදක කාර්යාලය , ලේකම් කාර්යාලය වශයෙනි. (34 වැනි වගන්තිය) ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය ^ICC& ක්‍රියාත්මක වන්නේ ''අවසාන විසඳුමේ උසාවියක්'' ලෙස වන අතර , රාජ්‍යයකට සත්‍යශ වශයෙන්ම නඩු පැවරීමට නොහැකි වූ විට හෝ අකමැති වූ විට පමණක් මැදිහත් වේ. මෙම අනුපූරකත්ව මූලධර්මය , රෝම ව්‍යවස්ථාවේ සාර්ථකත්වය සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වේ. නමුත් ICC එම හැසිරීම සම්බන්ධයෙන් දැනටමත් නඩු පවරා ඇති පුද්ගලයින්ට නඩු විභාග පැවැත්වීමට උත්සාහ කිරීම මග හරියි.

Melanie O'Brien_විසින් රචිත International Criminal Court (2016) නම් ලිපිය තුළ ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය පිළිබඳ පැහැදිලි විග්‍ර යක් දක්වා ඇත. එයThe Encyclopedia of Crime and Punishment නම් ග්‍රන්ථයෙහි පරිච්ඡේදයක් ඇසුරින් රචනා කර ඇත. ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය ^ICC& යනු යුද අපරාධ , මනුෂ්‍යවත්වයට එරෙහි අපරාධ ජන සංහාර සහ ආක්‍රමණ ඇතුළු ජාත්‍ය&න්තර අපරාධවලට වගකිව යුතු පුද්ගලයන්ට නඩු පැවරීම සඳහා පිහිටුවා ඇති ජාත්‍ය න්තර නීතිමය ආයතනයකි. 1998 ජූනි මාසයේදී සම්මත කරන ලද රෝම ප්‍රඥප්තිය ICC සඳහා ආරම්භක ලේඛනය ලෙස ක්‍රියා කරයි. 2002 අප්‍රේල් මස රෝම ප්‍ර ඥප්තිය 60 වැනි වරට අනුමත කිරීමෙන් පසුව , 2002 ජූලි 1 දින අධිකරණය සිය මෙහෙයුම් ආරම්භ කළේය. නෙදර්ලන්තයේ හේග් හි පිහිටි , ICC තාවකාලික අධිකරණ සහ උසාවි හේතුවෙන් පැවති සීමාසහිත අධිකරණ බලය සහ කාලයත් සමඟ නව ආයතන පිහිටුවීමේ දී දැරීමට සිදු වූ වියදම් සඳහා ස්ථිර හා වඩා ප්‍රා යෝගික විකල්පයක් සපයයි. ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණය ඇෆ්ගනිස්ථානය , මධ්‍යම අප්‍රිකානු ජනරජය, අයිවරි කෝස්ට් , සුඩානයේ ඩාර්ෆූර් , කොංගෝ ප්‍රජාතන්ත්‍ර වාදී ජනරජය, කෙන්යාව, ලිබියාව, උගන්ඩාව, බංග්ලාදේශය/මියන්මාරය, පලස්තීනය, පිලිපීනය සහ වෙනිසියුලාව යන රටවල පරීක්ෂණ ආරම්භ කර ඇත (Situations under Investigation, 2019). මීට අමතරව , බොලිවියාව, කොලොම්බියාව, ගිනියාව, ඉරාකය/එක්සත් රාජධානිය , නයිජීරියාව, ජෝර්ජියාව, හොන්ඩුරාස්, දකුණු කොරියාව , යුක්රේනය සහ වෙනිසියුලාව යන රටවල තත්ත්වයන් පිළිබඳ අභිචෝදක මූලික පරීක්ෂණ පවත්වා ඇත (Preliminary Examinations, 2022). අධිකරණයේ පූර්ව නඩු විභාගය මැදිරිය 54 දෙනෙකුට ප්‍රසිද්ධියේ අධිචෝදනා ගොනු කළේය. 22 දෙනෙකුට එරෙහි නඩු කටයුතු සිදුවෙමින් පවතී. 17 දෙනෙකු පලාගිය අය ලෙස නිදැල්ලේ සිටින අතර පස් දෙනෙකු නඩු විභාගයේ පවතී. 32 දෙදෙනෙකුට එරෙහි නඩු කටයුතු අවසන් කර ඇති අතර දෙදෙනෙකු සිරදඬුවම් විඳිමින් සිටී. හත් දෙනෙකුගේ සිරදඬුවම් අවසන් කර ඇත. හතර දෙනෙකු නිදොස් කොට නිදහස් කර ඇත. හත් දෙනෙකු ඔවුන්ට එරෙහි චෝදනා නිෂ්ප්‍රභා කර ඇත අතර හතර දෙනෙකුට එරෙහි චෝදනා ඉල්ලා අස්කර ගෙන ඇත සහ ඔවුන්ට එරෙහි නඩු කටයුතු අවසන් වීමට පෙර අට දෙනෙක් මිය ගොස් ඇත.

භූ දේශපාලනය තුළ ක්‍රියාත්මක වන ප්‍රධාන අර්බුදකාරී තත්ත්වයක් වන දේශසීමා ගැටුම් කෙරෙහි ජාත්‍යන්තර අපරාධ නීතියෙහි මැදිහත් වීම, භූමිකාව පිළිබඳ සාකච්ඡා කරනු ලැබේ. මෙහිදී ජාත්‍යන්තර අපරාධ නීතිය තුළින් විමර්ශනය කරනු කළ දේශසීමා ගැටුම් වන

1. ඊශ්‍රායල - පලස්තීන අර්බුදය
2. රුසියා - යුක්රේනන අර්බුදය
3. බංගලාදේශ - මියන්මාර් අර්බුදය

යන සිද්ධීන් පිළිබඳ අධ්‍ය යනය කිරීමක් සිදුවන අතර එම ගැටුම්වලින් සිදු වූ ජාත්‍ය,න්තර අපරාධ නීතිය තුළ බරපතල අපරාධ යටතට ගන්නා අපරාධ පිළිබඳ අධිකරණය තුළින් ලබා දුන් තීන්දු හා එම සිදුවීම් සම්බන්ධව ජාත්‍ය න්තර අපරාධ නීතියේ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳව විශ්ලේෂණය කිරීමක් ද සිදු වේ.

රුසියා - යුක්රේ න අර්බුදය

රුසියාව සහ යුක්රේනය අතර ගැටුම ඓතිහාසික , සංස්කෘතික සහ දේශපාලනික සාධකවල මූලයන් ඇති සංකීර්ණ හා බහුවිධ භූ දේශපාලන අරගලයකි. 1991 දී යුක්රේනය සෝවියට් සංගමයෙන් නිදහස ප්‍ර කාශ කිරීමත් සමඟ දෙරට අතර සබඳතාවය සහයෝගීතාවය,ආතතිය,සහ ගැටුම් වැනි සිදුවීම් සහිත කාල පරිච්ඡේද මගින් සමන්විත වේ. යුරෝමයිඩන් විරෝධතා අතරතුර යුක්රේනයේ රුසියානු හිතවාදී ජනාධිපති වික්ටර් යනුකොවිච් නෙරපා හැරීමෙන් පසු 2014 දී රුසියාව විසින් ක්‍රිමියාව ඈඳා ගැනීම මෙම ගැටුමේ එක් ප්‍රධාන සන්ධිස්ථානයක් විය. රුසියාවේ මෙම පියවර යුක්රේනයේ ස්වෛරීභාවය සහ භෞමික අඛණ්ඩතාව උල්ලංඝනය කළ අතර , රුසියාවට එරෙහිව ජාත්‍යන්තර හෙළා දැකීමට සහ සම්බාධක පැනවීමට හේතු විය.

ඊට සමගාමීව , රුසියානු හිතවාදී බෙදුම්වාදීන් යුක්රේනයෙන් නිදහස ප්‍රකාශ කළ නැගෙනහිර යුක්රේනයේ ඓතිහාසික වශයෙන් ඩොනෙට්ස්ක් සහ ලුහාන්ස්ක් ප්‍රදේශවල බෙදුම්වාදී කැරැල්ලක් ඇතිවිය. මෙම ගැටුම යුක්රේන රජයේ හමුදා සහ බෙදුම්වාදී කැරලිකරුවන් අතර පූර්ණ පරිමාණයේ යුද්ධයක් දක්වා වර්ධනය වූ අතර , කැරලිකරුවන්ට හමුදා සහය ලබාදුන් බවට රුසියාවට චෝදනා එල්ල විය. මින්ස්ක් ගිවිසුම් වැනි සටන් විරාම ගිවිසුම් ඇතුළුව සාමකාමී විසඳුමක් සොයා ගැනීමේ රාජ්‍ය තාන්ත්‍රිකක උත්සාහයන් නොතකා, නැගෙනහිර යුක්රේනයේ වරින් වර ප්‍රචණ්ඩත්වය සහ පවතින අස්ථාවරත්වය සමඟ ගැටුම දිගටම පවතී. යුක්රේනයේ අනාගතය සහ රුසියාව සහ පුලුල් ජාත්‍යන්තර ප්‍රජාව සමග එහි සබඳතා සඳහා දුරදිග යන ගම්‍යතමාන සහිතව,කලාපීය ස්ථාවරත්වය සහ ජාත්‍යන්තර ආරක්ෂාව සඳහා තත්ත්වය සැලකිය යුතු අභියෝගයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වේ. 2014 පෙබරවාරි අග සිට, යුක්රේනයේ නැගෙනහිර සහ දකුණු ප්‍රදේශ පුරා ප්‍රධාන නගරවල රුසියානු හිතවාදී සහ රාජ්‍ය විරෝධී කණ්ඩායම් විසින් පෙලපාලි පැවැත්විණි. දකුණු සහ නැගෙනහිර යුක්රේනය හරහා ඇති වූ පළමු විරෝධතා බොහෝ දුරට නව යුක්රේන රජය කෙරෙහි ස්වදේශික අතෘප්තිය ප්‍රකාශ කිරීමකි. රුසියාව මෙය ප්‍රයෝජනයට ගත් අතර යුක්රේනයට එරෙහිව සම්බන්ධීකරණ දේශපාලන සහ මිලිටරි මෙහෙයුමක් දියත් කළේය. ඩොන්බාස් කලාපය "නව රුසියාවේ" (Novorossiya) කොටසක් ලෙස විස්තර කිරීම ඇතුළු රුසියානු ජනාධිපති ව්ලැඩිමීර් පුටින්ගේ ප්‍රකාශ බෙදුම්වාදී ව්‍යාපාරවලට නීත්‍යානුකූල භාවය ලබා දුන්නේය. රුසියාව ද යුක්රේනයේ නැගෙනහිර මායිම අසල සැලකිය යුතු මිලිටරි හමුදාවන් යෙදවූ අතර අප්‍රේල් වන විට භටයින් (30,000-40,000) දක්වා ළඟා විය. මේ හේතුවෙන් යුක්රේනයට ගැටුම් කලාපය වෙනුවට සිය දේශසීමා වෙත හමුදා හරවා යැවීමට සිදු විය. යුක්රේන බලධාරීන් රුසියානු ගැති විරෝධතා මර්දනය කළ අතර මාර්තු මුලදී ප්‍රාදේශීය බෙදුම්වාදී නායකයින් අත්අඩංගුවට ගත්හ. එම නායකයින් වෙනුවට රුසියානු ආරක්ෂක සේවා හා රුසියානු ව්‍යාපාර කෙරෙහි උනන්දුවක් ඇති පුද්ගලයින් විසින් ආදේශ කරන ලදී. 2014 අප්‍රේල් වන විට චෙචන් සහ කොසැක් සටන්කාමීන් ඇතුළු රුසියාවේ ස්වේච්ඡා සේවකයන් සහ භෞතික සහාය ඇතිව රුසියානු පුරවැසියන් බෙදුම්වාදී ව්‍යා පාරයේ පාලනය සියතට ගෙන ගන්නා ලදී. බෙදුම්වාදී කණ්ඩායම් විසින් මැයි මාසයේ දී මතභේදාත්මක ජනමත

විචාරණයක් පැවැත්වූ අතර, ඒවා යුක්රේනය හෝ වෙනත් එක්සත් ජාතීන්ගේ සාමාජික රාජ්‍යයක් විසින් පිළි නොගන්නා ලදී.

2014 අප්‍රේනල් මාසයේදී නැගෙනහිර යුක්රේනයේ රුසියානු පිටුබලය ලබන බෙදුම්වාදීන් සහ යුක්රේන හමුදා අතර සන්නද්ධ ගැටුමක් හටගත්තේය. හිටපු කර්නල් Igor Girkin විසින් නායකත්වය දුන් රුසියානු හිතවාදී සටන්කාමීන් Sloviansk සහ Kramatorsk අල්ලා ගත්හ. මෙම ක්‍රි යාව ඩොන්බාස් යුද්ධය අවුලුවාලූ අතර ගිර්කින් වගකීම භාර ගත්තේය. ඊට ප්‍රතිචාර වශයෙන් යුක්රේන රජය ''ත්‍රයස්ත විරෝධී මෙහෙයුමක්'' දියත් කළ නමුත් දුර්වල සූදානම හේතුවෙන් අරගල ඇණහිටිණි. ඒ අනුව අප්රේ ල් මාසය අවසන් වන විට යුක්රේනයට ඩොනෙට්ස්ක් සහ ලුහාන්ස්ක් පළාත්වල පාලනය අහිමි විය. බෙදුම්වාදීන් සහ යුක්රේන රජය අතර ගැටුම මැයි මාසයේදී උත්සන්න වූ විට , රුසියාව වැරදි තොරතුරු උපක්‍රරමු අවිධිමත් සටන්කාමීන්, නිත්‍යන රුසියානු හමුදා සහ සාම්ප්‍රරොදායික හමුදා සහාය ඒකාබද්ධ කරමින් ''දෙමුහුන් ප්‍රවේශයක්'' භාවිතා කිරීමට පටන් ගත්තේය. ඩොනෙට්ස්ක් ගුවන් තොටුපළේ පළමු සටන යුක්රේන ජනාධිපති මැතිවරණයෙන් පසුව සිදු වූ අතර එය ගැටුමේ සන්ධිස්ථානයක් සලකුණු කරන ලදී. මෙම සටන රුසියානු ''ස්වේච්ඡා සේවකයන්'' විශාල සංඛ්‍යා ුවක් සම්බන්ධ කරගත් බෙදුම්වාදීන් සහ යුක්රේන රජය අතර පළමු සටන විය. යුක්රේනයට අනුව , 2014 ගිම්හානයේ ගැටුමේ උච්චතම අවස්ථාව වන විට , සටන්කාමීන්ගෙන් 15% සහ 80% අතර ප්‍රයමාණයක් රුසියානු පැරාමිලිටරි කණ්ඩායම් සෑදී ඇත. ජූනි මාසය පුරාම රුසියාව බෙදුම්වාදීන්ට ආයුධ සහ පතොරම් සපයා ඇත.

2014 ජූලි 17 වන දින රුසියානු පාලන හමුදා විසින් නැගෙනහිර යුක්රේනයට ඉහළින් පියාසර කරමින් පැවති මගී ගුවන් යානයක් වන මැලේසියානු ගුවන් සේවයට අයත් 17 ගුවන් යානය වෙඩි තබා බිම හෙලීමෙන් තත්ත්වය තවත් අවුල් විය. නව රුසියානු ධජය යටතේ එක්සත් වූ බෙදුම්වාදීන්ගේ මිලිටරි පරාජයන් සහ පසුබෑම් මාලාවකින් පසුව , රුසියාව 2014 අගෝස්තු මැද භාගයේදී ''මානුෂීය ට්‍රයක් රථ'' ලෙස හැඳින්වූ ට්‍රයක් රථ දේශසීමාව හරහා පිටත් කර හරින ලදී. යුක්රේනය මෙම පියවර හැඳින්වූයේ ''ඍජු ආක්‍ර මණයක්'' ලෙස ය. යුක්රේනයේ ජාතික ආරක්ෂනක සහ ආරක්ෂ ක කවුන්සිලය වාර්තා කළේ නොවැම්බර් මාසයේදී රථ පෙළ දිනපතාම පාහේ පැමිණෙන බවත්, ඒවායේ අන්තර්ගතය ප්‍රධාන වශයෙන් ආයුධ සහ පතොරම් බවත් ය. රුසියානු හමුදා Amvrosiivka සහ Novoazovsk අත්පත් කර ගත් අතර, 2014 අගෝස්තු 26 වන දින සිව් බලඇණියේ කියෙව්හි පදිංචි ස්වේච්ඡා සේවකයන් සමඟ Pskov පදනම් කරගත් 76 වන ආරක්ෂක ගුවන් ප්‍ර හාර අංශය යුක්රේ න භූමියට ඇතුළු වී ලුහාන්ස්ක් අසල ගැටුමක නිරත වූ අතර 80 දෙනෙකු මිය ගියේය. යුක්රේ0න ආරක්ෂුක අමාත්‍යාංශය පැවසුළුම් ඒකකයේ සන්නද්ධ රථ දෙකක් ලුහාන්ස්ක් අසලදී අත්අඩංගුවට ගත් බවත් , තවත් යුද ටැංකි තුනක් සහ අනෙකුත් ප්‍රකදේශවල සන්නද්ධ වාහන දෙකක් විනාශ කළ බවත් වාර්තා කළ බවයි. රුසියානු සොල්දාදුවන් යුක්රේනයට ඇතුළු වූ බව රුසියානු පාර්ලිමේන්තුවේ ඉහළ මන්ත්‍රී ා මණ්ඩලයේ සහ රුසියානු රාජ්‍යේ රූපවාහිනී නාලිකාවල කථානායකවරයා පිළිගත් නමුත් ඔවුන්ව හැඳින්වූයේ ''ස්වේච්ඡා සේවකයන්'' ලෙස ය (Morgan, 2014). 2014 සැප්තැම්බර් මස මුලදී , රුසියානු රජය සතු රූපවාහිනී නාලිකා යුක්රේනයේ මියගිය රුසියානු සොල්දාදුවන්ගේ අවමංගල්යැ ගැන වාර්තා කළ නමුත් ඔවුන් විස්තර කළේ ''රුසියානු ලෝකය'' සඳහා සටන් කරන ''ස්වේච්ඡා සේවකයන්'' ලෙසය. යුක්රේනයේ සටන් වැදී මියගිය සොල්දාදුවෙකුගේ අවමංගල්යක උත්සවයක් රුසියානු රාජ්‍ය රූපවාහිනිය ප්‍රනථම වරට පෙන්(France-Presse, 2014). 2014 සැප්තැම්බර් 3 වන දින

යුක්රේන ජනාධිපති පොරොෂෙන්කෝ කියා සිටියේ තමන් සහ රුසියානු ජනාධිපති පුටින් සමඟ "ස්ථිර සටන් විරාම" ගිවිසුමකට එළඹී ඇති බවයි (The Kremlin and Kyiv Clarified the Statement on the Ceasefire in Donbass, 2014). කෙසේ වෙතත්, රුසියාව මෙම ගැටුමේ පාර්ශවකරුවෙකු වීම ප්‍රතික්ෂේප කරන අතර තමන් සාකච්ඡා කළේ එය සමථයකට පත් කරන්නේ කෙසේද යන්න පමණක් බව ප්‍රකාශ කළේය ("Ukraine Crisis: Putin Hopes for Peace Deal by Friday," 2014). පොරොෂෙන්කෝ පසුව ඔහුගේ ප්‍රකාශය ඉල්ලා අස්කර ගත්තේය. 2014 සැප්තැම්බර් 5 වන දින , මින්ස්ක් ප්‍රොතකෝලය සටන් විරාම ගිවිසුම ස්ථාපිත කරන ලද අතර , යුක්රේනය සහ ඩොනෙට්ස්ක් සහ ලුහාන්ස්ක් ප්‍රා න්තවල බෙදුම්වාදී පාලන ප්‍ර දේශ අතර රේඛාවක් මායිම් කරන ලදී. මෙම සටන් විරාමය ඉක්මනින්ම බිඳ වැටුණු අතර නව වසර දක්වා සටන් දිගටම ක්‍රියාත්මක විණි.

2014 නොවැම්බර් 7 සිට 12 දක්වා කාලය තුළ නේටෝ නිලධාරීන් යුක්රේනයේ රුසියානු හමුදාවන් සිටින බව නැවත අවධාරණය කළේ යුද ටැංකි 32 ක්, හොවිට්සර් කාලතුවක්කු 16 ක් සහ ට්‍රනක් රථ 30 ක් රට තුළට ඇතුළු වීම උපුටා දක්වමිනි (Russia Sends Dozens of Tanks into Ukraine, 2014). ගෝලීය කටයුතු පිළිබඳ චිකාගෝ කවුන්සිලය, 2014 මැද භාගයේ දියුණු හමුදා පද්ධති ගලා ඒම හේතුවෙන් යුක්රේන හමුදාවට වඩා රුසියානු බෙදුම්වාදීන් භුක්ති විඳින තාක්ෂණික වාසි ඉස්මතු කළේය. මෙම වාසි අතර එලදායී ගුවන් යානා නාශක අවි , බුද්ධි තොරතුරු රැස් කිරීම සඳහා රුසියානු ඩ්‍රෝෙන යානා සහ යුක්රේන සන්නිවේදන බුද්ධියට බාධා කළ ආරක්ෂිත සන්නිවේදන පද්ධති ඇතුළත් විය. රුසියානු පාර්ශවය යුක්රේනයට නොමැති ඉලෙක්ට්‍රොනික යුධ පද්ධති ද භාවිතා කළේය. මින්ස්ක් II ලෙස හඳුන්වන ගැටුම අවසන් කිරීම සඳහා නව පියවර පැකේජයක් සඳහා 2015 පෙබරවාරි 15 දින එකඟ විය. 2022 දක්වා පැවති Donbas යුද්ධයේ අවසන් තීව්‍ර5 සටනේදී පෙබරවාරි 18 වන දින යුක්රේ0නියානු හමුදා Debatlseve වෙතින් ඉවත් විය. 2015 සැප්තැම්බර් මාසයේදී එක්සත් ජාතීන්ගේ මානව හිමිකම් කාර්යාලය ඇස්තමේන්තු කළේ ගැටුමෙන් 8000ක් තුවාල ලබා ඇති බවයි. මින්ස්ක් ගිවිසුම් වලින් පසුව , නැගෙනහිර යුක්රේනයේ ගැටුම එකඟ වූ සම්බන්ධතා රේඛාව ඔස්සේ ස්ථිතික අගල් යුධ වාතාවරණයක් බවට පරිවර්තනය විය. භෞමික පාලනයේ අවම වෙනස්කම් ඇති වූ අතර දෙපාර්ශවයම කාලතුවක්කු ද්වන්ධ සටන් , විශේෂ බලකා මෙහෙයුම් සහ බලකොටු ගොඩනැගීමේ නිරත විය. සටන් විරාමය සඳහා නොයෙකුත් උත්සාහයන් තිබුණද , එදිරිවාදිකම් පහළ මට්ටමක පැවතුනි. Debaltseve බිඳ වැටීමෙන් පසු මාස කිහිපය තුළ සම්බන්ධතා රේඛාව ඔස්සේ සුළු ගැටුම් දිගටම පැවති නමුත් සැලකිය යුතු භෞමික මාරුවීම් සිදු නොවීය. දෙපාර්ශවයම යුද අගල්, බංකර් සහ උමං ඉදි කිරීම මගින් තම ස්ථාවරය ශක්තිමත් කර ගත් අතර, ගැටුම ස්ථිතික අගල් යුද්ධයක් බවට පත් කළේය. 2014 සහ 2022 අතර, සටන් විරාම 29 ක් ඇති අතර, ඒ සෑම එකක්ම සති දෙකකට වඩා පැවතුනේ නැත. 2016 අගෝස්තු මාසයේදී , යුක්රේන බුද්ධි සේවය , SBU 2014 සිට රුසියානු ජනාධිපති උපදේශකයෙකු වන සර්ජි ග්ලැසියෙව් , කොන්ස්ටන්ටින් සැටුලින් සහ තවත් අය සම්බන්ධ දුරකථන සංවාද නිකුත් කළේය. මෙම සංවාද නැගෙනහිර යුක්රේනයේ රුසියානු ගැති ක්‍රියාකාරීන්ට රහසිගත අරමුදල් සැපයීම , පරිපාලන ගොඩනැගිලි අල්ලා ගැනීම සහ ගැටුම අවුලුවාලීම සහ අනෙකුත් ක්‍රියා සාකච්ඡා කරන ලදී. ග්ලැසියෙව් විසින් 2014 පෙබරවාරි මාසයේදී රුසියානු ගැති පක්ෂවලට ප්‍රාදේශීය පරිපාලන කාර්යාල අත්පත් කර ගන්නේ කෙසේද , පසුව ගත යුතු ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳව සෘජු උපදෙස් ලබා දුන් අතර , මෙම ප්‍රයත්නයන් සඳහා පුද්ගලයින් යැවීම ඇතුළුව රුසියාවෙන් සහාය ලබා දෙන බවට පොරොන්දු විය (Umland, 2016). රුසියාව 2014 දී Kerch සමුද්‍රල සන්ධියේ තම පාලනය

යටතට ගත්තේය. 2017 දී යුක්රේනය සමුද්ර1 සන්ධිය භාවිතා කිරීම සම්බන්ධයෙන් සමථකරණ අධිකරණයකට අභියාචනයක් ඉදිරිපත් කළේය. 2018 වන විට රුසියාව සමුද්රබ සන්ධිය හරහා පාලමක් ඉදිකර, ඒ හරහා ගමන් කළ හැකි නැව් ප්ර2මාණය සීමා කර නව රෙගුලාසි පනවන ලද අතර, යුක්රේන යාත්රා අවස්ථා කිහිපයක දී රඳවා තබා ගන්නා ලදී. 2018 නොවැම්බර් 25 දින ඔඩේසා සිට මරියුපෝල් දක්වා ගමන් කරමින් තිබූ යුක්රේන බෝට්ටු තුනක් රුසියානු යුද නැව් විසින් අල්ලා ගත් අතර , යුක්රේන නාවිකයින් 24 දෙනෙකු රඳවා තබා ගන්නා ලදී. පසුදින යුක්රේන පාර්ලිමේන්තුව වෙරළබඩ ප්රයදේශවල සහ රුසියාවට මායිම්ව ඇති ප්ර දේශවල යුද නීතිය ක්රියාත්මක කිරීමට පක්ෂව විශාල ලෙස ඡන්දය ප්රිකාශ කළේය.

2019 ගැටුමේදී යුක්රේන සොල්දාදුවන් 110කට වැඩි පිරිසක් මිය ගියහ. 2019 මැයි මාසයේදී , අලුතින් තේරී පත් වූ යුක්රේන ජනාධිපති Volodymyr Zelenskyy" Donbas හි යුද්ධය අවසන් කරන බවට පොරොන්දු වෙමින් බලයට පත් විය. 2019 දෙසැම්බරයේදී යුක්රේනය සහ රුසියානු හිතවාදී බෙදුම්වාදීන් යුද සිරකරුවන් හුවමාරු කර ගැනීමට පටන් ගත්හ. 2019 දෙසැම්බ 29 දින සිරකරුවන් 200ක් පමණ හුවමාරු කර ගන්නා ලදී. යුක්රේනයට පහර දීමේ කිසිදු චේතනාවක් නොමැති බව රුසියානු රජය නැවත නැවතත් ප්ර තික්ෂේප කළේය. 2021 දෙසැම්බර් මස මුලදී , රුසියානු ප්රසතික්ෂේප කිරීම් නොතකා එක්සත් ජනපදය රුසියානු ආක්රබමණ සැලසුම් හඟවන බුද්ධි තොරතුරු නිකුත් කළේය. මෙම තොරතුරුවලට රුසියානු හමුදා සහ දේශසීමා ආසන්නයේ ස්ථානගත කර ඇති උපකරණ පෙන්වන චන්ද්රි කා ඡායාරූප තුරන් කිරීම හෝ උදාසීන කිරීම සඳහා ඉලක්ක කළ යුතු ප්රධාන අඩවි සහ පුද්ගලයින්ගේ ලැයිස්තුවක් ඇතුළත් විය. එක්සත් ජනපදය විසින් නිකුත් කරන ලද බහුවිධ වාර්තා ආක්රගමණය සඳහා සැලසුම් නිවැරදිව පුරෝකථනය කර ඇත.

යුක්රේනයට රුසියානු ආක්ර මණය ආරම්භ වූයේ2022 පෙබරවාරි 24 දින උදෑසන , පුටින් විසින් යුක්රේනය සඳහා "විශේෂ මිලිටරි මෙහෙයුමක්" ප්රකාශ කිරීමත් සමඟ ය (Waxman, 2022). මිනිත්තු කිහිපයකට පසු, කියෙව් ඇතුළු යුක්රේනය හරහා මිසයිල සහ ගුවන් ප්රිහාර එල්ල වූ අතර ඉන් ටික කලකට පසු බහු පෙරමුණු ඔස්සේ විශාල භූමි ආක්රේමණයක් සිදු විය. මේ අතර Zelenskyy විසින් යුද නීතිය ප්රිකාශයට පත් කරන ලදී. රුසියානු ප්රතහාර මුලින් බෙලරුස් සිට කියෙව් දෙසට උතුරු පෙරමුණකට ද , ක්රිමියාවේ සිට දකුණු පෙරමුණකට ද ලුහාන්ස්ක් සහ ඩොනෙට්ස්ක් සිට ගිනිකොන දෙසින් සහ කාර්කිව් දෙසටද දියත් කරන ලදී. උතුරු පෙරමුණේ , කියෙව් අවට ඇති දැඩි පාඩු සහ ශක්තිමත් යුක්රේන ප්රදතිරෝධය මධ්යණයේ, මාර්තු මාසයේදී රුසියාවේ ඉදිරි ගමන ඇණහිට ඇති අතර අප්රේ‍ෙල් වන විට එහි හමුදා පසුබැස ගියහ. පසුව රුසියානු හමුදා ජෙනරාල් ඇලෙක්සැන්ඩර් ඩ්වෝර්නිකොව්ගේ අණ යටතේ සංකේන්ද්රාණය කරන ලද අතර, අප්රේ‍ැල් මාසයේදී කාර්කිව් සිට ඩොනෙට්ස්ක් සහ ලුහාන්ස්ක් දක්වා විහිදෙන නව ප්ර හාරයක් දියත් කරන ලදී.

මෙම ගැටුම සැලකිය යුතු මානුෂීය අර්බුදයක් ඇති කළේය. මිලියන ගණනක් සරණාගතයින් යුක්රේනයෙන් පලා ගිය අතර , එය දෙවන ලෝක යුද්ධයෙන් පසු යුරෝපයේ ඇති විශාලතම අර්බුදය බවට පත් විය. අගෝස්තු සහ සැප්තැම්බර් මාසවල යුක්රේයන ප්රතතිප්රිහාර භෞමික ජයග්රරහණ අත්කර ගත් නමුත් රුසියාව සැප්තැම්බර් මාසයේදී යුක්රේ‍ාන ප්රතදේශ හතරක් ඈඳා ගත් අතර ජාත්ය න්තරය එය පුළුල් ලෙස හෙළා දකින ලදී. මෙම රුසියාවේ ආක්ර්මණය ආක්රාමණශීලී යුද්ධයක් ලෙස ජාත්යඵන්තරය හෙළා දැකීම සිදු වූ අතරඑක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය රුසියානු හමුදා සම්පූර්ණයෙන්ම ඉවත් කර ගන්නා ලෙස ඉල්ලා සිටීම සහ ජාත්යමන්තර අධිකරණය

රුසියාවට හමුදා මෙහෙයුම් අත්හිටුවන ලෙස නියෝග කළේය. එමෙන් ම බොහෝ රටවල් රුසියාවට එරෙහි සම්බාධක පැනවූ අතර එය රුසියාවේ හා ලෝකයේ ආර්ථිකයට බලපාන අතර විවිධ රටවල් යුක්රේනයට මානුෂීය සහ හමුදා ආධාර ලබා දුන්නේය.

2023 අගෝස්තු වන විට , යුක්රේනය රුසියානු ආක්රනමණයේදී මියගිය හෝ තුවාල ලැබූ රුසියානු සහ යුක්රේලන සොල්දාදුවන් සංඛ්යා ව500,000කට ආසන්න විය (Cooper et al., 2023). යුක්රේනය රුසියානු ආක්රලමණයේදී සිවිල් වැසියන් 10,000කට වැඩි පිරිසක් මිය ගියහ (Al Jazeera, 2023). ප්රුසිද්ධියට පත් නොවූ එක්සත් ජනපද බුද්ධි තක්සේරුවකට අනුව , 2023 දෙසැම්බර් වන විට , රුසියාවේ පූර්ව ආක්රතමණික හටයින්360,000 න් 315,000 ක් සහ ටැංකි 3,500 න් 2,200 ක් අහිමි විය (Lillis, 2023). යුක්රේනය හා රුසියාව යන රාජ්ය3යන් දෙකම ජාත්යන්තර අපරාධ අධිකරණයේ රෝම ප්ර ඥප්තියේ රාජ්ය. පාර්ශවකරුවන් නොවේ. නමුත් යුක්රේනය ප්රයඥප්තියේ12(3) වගන්තියට අනුව එහි භූමියේ සිදුවන රෝම ප්රනඥප්තිය යටතේ අපරාධ යැයි කියනු ලබන අපරාධ සම්බන්ධයෙන් උසාවියේ තාවකාලික අධිකරණ බලය පිළිගෙන ඇත. යුක්රේනය අධිකරණ බලය පිළිගැනීමත් සමඟ 2022 මාර්තු 02 වන දින වන විට පාර්ශව රාජ්යියන් 39 ක යොමු කිරීම මත 2022 මාර්තු 03 වන දින පූර්ව විමර්ශන කටයුතු ආරම්භ විය. එහිදී 2013 නොවැම්බර් 21 සිට ඕනෑම පුද්ගලයෙකු විසින් යුක්රේන තත්ත්වයේ විෂය පථ භූමියේ ඕනෑම කොටසක සිදු කරන ලද යුද අපරාධ , මනුෂ්යතත්වයට එරෙහි අපරාධ හෝ ජන සංහාර පිළිබඳ අතීත සහ වර්තමාන චෝදනා ඇතුළත් විය.

පූර්ව විමර්ශනයන්ට අනුව , 2023 මාර්තු 17 වන දින පූර්ව නඩු විභාග මැදිරිය විසින් රුසියානු සමූහාණ්ඩුවේ සභාපති ව්ලැඩිමීර් පුටින් සහ රුසියාවේ ළමා අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ ජනාධිපති කොමසාරිස් මාරියා එල්වෝවා-බෙලෝවා රෝම ප්රවඥප්තියේ සඳහන් වන නීත්යාධනුකූල නොවන පිටුවහල් කිරීම් හෝ මාරු කිරීම හෝ නීත්යාරනුකූල නොවන සිරගත කිරීම යන 8(2)(අ)(vii) වගන්තියට සහ අත්පත් කරගත් බලවතා විසින් එසේ අල්ලා ගත් භූමි ප්රනදේශයට තමන්ගේම ජනතාවගේ කොටසක් සෘජුව හෝ වක්රවව මාරු කර යැවීම හෝ අල්ලා ගත් භූමි ප්ර දේශයේ ජනතාවගෙන් කොටසක් හෝ එම භූමි ප්‍රදේශය තුළ ම හෝ ඉන් පිටතට පිටුවහල් කිරීම හෝ මාරු කිරීම යන 8(2)(ආ)(viii) වගන්තියට පටහැනිව යුක්රේනයේ ආක්රාමණය කරගෙන සිටින ප්රුදේශවලින් යුක්රේආනියානු ළමුන් නීති විරෝධී ලෙස පිටුවහල් කිරීම සහ රුසියානු සමූහාණ්ඩුවට මාරු කිරීම සම්බන්ධයෙන් ඔවුන් සාපරාධී වගකීම දරයි යන සාධාරණ හේතු මත අත්අඩංගුවට ගැනීම සඳහා වරෙන්තු නිකුත් කරන ලදී.

2024 මාර්තු 5 වන දින , ජාත්යධන්තර අපරාධ අධිකරණය විසින් ජ්යෙෂ්ඨ හමුදා නිලධාරීන් වන වික්ටර් සොකොලොව් සහ සර්ජි කොබිලාෂ් යන්නවුන් හමුදාමය අරමුණු නොවන දේ වලට සිතාමතාම ප්රලහාර එල්ල කිරීම යන8(2)(ආ)(ii) වගන්තියට සහ සාමාන්යජ ජනතාවගේ ජීවිතයට හෝ සාමාන්ය් ජනතාව පරිහරණය කරන දේ වලට හානියක් වන හෝ අපේක්ෂා කරන සෘජු හා සත්යාමය වූ හමුදාමය සමස්ත වාසියට සාපේක්ෂවූ ස්වභාවික පරිසරයට පැහැදිලිවම සීමාන්තිකව පුළුල, දීර්ඝ කාලීන හා බරපතල හානියක් අහම්බෙන් විය හැකි බව හෝ දැනුවත්ව සිතාමතාම ප්රුහාර එල්ල කිරීම යන8(2)(ආ)(iv) වගන්තියට පටහැනිව වස්තූන් වෙත ප්රකහාර එල්ල කිරීම සහ සිවිල් වැසියන්ට අධික ලෙස අහඹු ලෙස හානි කිරීම හෝ සිවිල් වස්තූන්ට හානි කිරීම යන යුධ අපරාධ සම්බන්ධයෙන් සහ ස්වභාවයෙන් ඊට සමාන වූ සිතා මතාම හෝ වේදනාවක් හෝ ශරීරයට හෝ මානසිකව හෝ ශාරීරික සෞඛ්යායට බරපතල හානියක් සිදු කරන වෙනත්

අමානුෂික ක්රිමයාවන් යනී(1)(ඔ) වගන්තිය යටතේ මනුෂ්යත්වයට එරෙහි අමානුෂික ක්රිලයාවන් පිළිබඳ අපරාධය සම්බන්ධයෙන් අත්අඩංගුවට ගැනීමේ වරෙන්තු නිකුත් කරන ලදී. නමුත් මෙහි පවතින ගැටලුව වන්නේ , අත්අඩංගුවට ගැනීමේ වරෙන්තු නිකුත් වූ කිසිදු සැකකරුවෙකු අධිකරණ භාරයට නොගෙන තවමත් නිදැල්ලේ සිටීම ය.

ඊශ්රාණල - පලස්තීන අර්බුදය

ඊශ්රාණයල-පලස්තීන ගැටුම යනු කලින් පලස්තීනය පාලනය කරනු ලැබූ භූමි ප්රකදේශය තුළ ස්වයං නිර්ණය මූලික වශයෙන් කේන්ද්රගත වූ සංකීර්ණ හා අඛණ්ඩ මිලිටරි හා දේශපාලන ගැටුමකි. ගැටුමේ ප්රිධාන අංග අතරට බටහිර ඉවුර සහ ගාසා තීරය ඊශ්රා ලය ආක්රහමණය, ජෙරුසලමේ තත්ත්වය, ඊශ්රාඅයල ජනාවාසඃ දේශසීමා, ආරක්ෂාව, ජල අයිතීන්, පලස්තීන සංචරණ නිදහස යන කරුණු ඇතුළත් වේ (Reuters, 2023). ගැටුමේ මූලාරම්භය යුරෝපයේ සියොන්වාදයේ නැගීම සහ 19 වැනි සියවසේ අගභාගයේ සහ 20 වැනි සියවසේ මුල් භාගයේදී ඔටෝමාන් පලස්තීනයට යුදෙව් පදිංචිකරුවන්ගේ පැමිණීම වන අතර 1948 දී ඊශ්රා යල රාජ්යලය නිර්මාණය කිරීමුව ඇති වූ යුද්ධ, සාම ගිවිසුම් සහ ඊශ්රා9යලය සහ පලස්තීන කණ්ඩායම් අතර පවතින ගැටලු වැනි වැදගත් සිදුවීම් හරහා කාලයත් සමඟ විකාශය වී ඇත (Center for Preventive Action, 2023). ගැටුම දෙපාර්ශවය අතර ගැඹුරින් මුල් බැස ඇති ගැටළු විසඳීම සඳහා ප්රrවණ්ඩත්වය සාම සාකච්ඡා සහ ජාත්යන්තර මැදිහත්වීම් වැනි කාල පරිච්ඡේද පවතී. ඊශ්රාතයල-පලස්තීන ගැටුම19 වැනි සියවසේ අගභාගයේ සහ 20 වැනි සියවසේ මුල් භාගයේදී දේශපාලන සියොන්වාදයේ වර්ධනය සහ සියොන්වාදී පදිංචිකරුවන් පලස්තීනයට පැමිණීමත් සමඟ ආරම්භ විය. නූතන දේශපාලන සියොන්වාදී ව්යාවපාරය පලස්තීනයේ යුදෙව් රාජ්යනයක් පිහිටුවීමේ අරමුණ ඇතිව , 19 වැනි සියවසේ අවසාන දශක දෙක තුළ වර්ධනය වූයේ , බොහෝ දුරට යුරෝපයේ යුදෙව් විරෝධී වාදයට ප්රසතිචාර වශයෙන් ය. පලස්තීනය වූ කලී ඔටෝමාන් තුර්කි අධිරාජ්ය යට නතුව තිබී පළමුවන ලෝක යුද්ධයට පසුව බි්ර්තාන්යස භාරකාරත්වයට පත් වූ ප්රකදේශයකි. මෙම භූමිය තුළ යුදෙව් සුළුතරයක් සහ අරාබි බහුතරයක් මෙන්ම අනෙකුත් කුඩා ජනවාර්ගික කණ්ඩායම් වාසය කරන ලදී. එම ප්රබදේශයේ යුදෙව්වන් පදිංචි කරවීම පිළිබඳව බි්රාතාන්යි අවධානය යොමුවන්නට වූයේ පළමු ලෝක යුද්ධය පවත්නා කාලය තුළ සිට ය. 1897 වර්ෂයේ දී තියඩෝර් හර්සල් නැමැත්තා පළමු සියොන්වාදී කොංග්රයසය සංවිධානය කළ අවස්ථාවේදී පටන් යුදෙව්වන් සඳහා ජාතික මව්බිමක් පිහිටුවීමට යෝජනා කර තිබුණි. පළමු ලෝක යුද්ධ සමයේදී පටන් ලොව පුරා විසිර සිටි යුදෙව්වන් විශාල වශයෙන් සමූල ඝාතනයට ලක් වූ පිරිසක් වූ හෙයින් ඔවුන් විශාල වශයෙන් සරණාගතයින් ලෙස ලොව පුරා විසර සිටියහ. විශේෂයෙන් යුදෙව්වන්ගේ සංක්රවමණ බ්රිනතාන්යෙ හා ඇමරිකාව වැනි රටවල අවධානයට ලක් වූහ. එයට එක් හේතුවක් වූයේ ලොව පුරා විසිරි සිටි යුදෙව් ජාතිකයන්ට තමන්ගේම මව්බිමක් නොමැතිවීමයි. සහ තවත් හේතුවක් වූයේ යුදෙව් ජාතිකයන් ඇමෙරිකාව , බ්රිබතාන්යය වැනි බටහිර රටවල ප්රුධාන පෙළේ ව්යාුපාරික ප්ර ජාව නියෝජනය කළ හෙයින් එම රටවල රජයන් කෙරෙහි බලපෑම් කිරීමට යුදෙව් ජාතිකයන්ට වූ හැකියාවයි.

මෙවැනි හේතුන් නිසා යුදෙව්වන් සඳහා නිජබිමක් නිර්මාණය කිරීමට බි්රජතාන්යක අවධානය යොමු වූ අතර ඒ සඳහා අවධානය යොමු වූයේ පලස්තීනය කෙරෙහිය. ඒ අනුව එවකට බ්රි්තාන්යය විදේශ ලේකම් ආර්තර් බැල්පර් පලස්තීන ප්රලදේශයේ බ්රි තාන්යන ආණ්ඩුකාරයා වූ රොත්ස්චයිල්ඩ් සාමි වෙත ලිපියක් මගින් ඉතා වැදගත් නිවේදනයක් කරනු ලැබීය. බැල්පර් ප්ර කාශනය නමින් ප්ර සිද්ධියක් ලත් මෙම ලිපියෙන් කියවුණු ප්ර ධාන කරුණ වූයේ පලස්තීනය තුළ යුදෙව්වන් සඳහා

ජාතික මව්බිමක් නිර්මාණය කිරීමට බ්‍රියතාන්‍ය රජයේ අනුග්‍ර හය දක්වන බවයි. මේ ප්‍රිකාශය සම්බන්ධයෙන් අරාබි ජාතිකයන් එතරම් තෘප්තිමත් නොවීය. එහෙයින් පලස්තීන වාසි අරාබීන් ස්වයං පාලනය සඳහා ඉල්ලීම් කරන්නටත් , යුදෙව් ආගමනයන් සීමා කිරීමටත් , ආරාබීන් විසින් යුදෙව්වන්ට ඉඩම් විකිණීම නතර කිරීමටත් උද්ඝෝෂණ කළහ. මෙවැනි තත්ත්වයන් ඇති වුවද පලස්තීනයට ඇදී යා යුදෙව්වන් සීමා කිරීමට බ්‍රිළතාන්‍යස පාලකයන්ට නොහැකි විය. එහිදී බලපෑ ප්‍රධාන හේතුව වූයේ ජර්මනියේ හිට්ලර් යටතේ නාසි සමූලෝත්පාධනය යටතේ විශාල වශයෙන් යුදෙව් ජාතික සරණාගතයින් පලස්තීනය වෙත ඇදී ඒමයි. මෙම යුදෙව් සංක්‍ර මණවලට එරෙහිව පලස්තීන වාසි අරාබි ජාතිකයන් වර්ජන ක්‍රියා හා ත්‍රසසත්තවාදී කටයුතුවල නිරත වූහ. 1937-39 කාලයේ සිදු වූ මෙවැනි ක්‍රිනයා අරාබි කැරැල්ල යනුවෙන් හඳුන්වනු ලබයි. පලස්තීනයේ සිදු වූ අරාබි විරෝධතාවයන් හා යුදෙව් ජාතිකයන් මුහුණ පෑ අසීරුතා යන කරුණු දෙකම සැලකිල්ලට ගත් බ්‍රිරතාන්‍යද පාලකයන් විසින් පලස්තීන ප්‍රශ්නය සම්බන්ධයෙන් සලකා බලා වාර්තා කිරීමට පීල් කොමිසම නමින් හැඳින්වෙන බ්‍රි තාන්‍යන රාජකීය කොමිසමක් 1997 දී පත්කරනු ලැබීය. එම කොමිසමේ නිර්දේශ අනුව බ්‍රිරතාන්‍යන රාජ්‍යයයේ යෝජනාව වූයේ පලස්තීනය අරාබින් හා යුදෙව්වන් අතර කොටස් දෙකකට බෙදීමයි. මෙම යෝජනාව අරාබිය විසින් සහමුලින්ම ප්‍රෙතික්ෂේප කිරීම හේතුවෙන් 1939 දී යළිත් වරක් බ්‍රිහතාන්‍ය මැදිහත්වීමෙන් දෙපාර්ශවය අතර වටමේස සාකච්ඡාවක් පවත්වනු ලැබීය. එය ද අසාර්ථක ව්‍යායාමයක් වුවද 1839 මැයි මස 14 දින බ්‍රිසතාන්‍යත රජය විසින් ධවල පත්‍රිසකාවක් මගින් පලස්තීනය සම්බන්ධයෙන් නිවේදනයක් නිකුත් කරනු ලැබිණි. එම ධවල පත්‍රිසකාවෙන් නිවේදනය කෙරුණේ ඉදිරි වසර පහ තුළ පලස්තීනයට සංක්‍රලමණය වන යුදෙව්වන්ගේ සංඛ්‍යානීව 75000 දක්වා සීමා කෙරෙන බවත් , වසර 10ක් තුළ බ්‍රිරතාන්‍ය සමග ගිවිසුම් සබඳතාවක් ඇති නිදහස් රාජ්‍යායක් නිර්මාණය කරන බවත්ය. මෙම යෝජනාව පවා අප්‍රාමාණවත් බැව් අරාබින් විසින් ප්‍රිතික්ෂේප කරන ලදුවද දෙවන ලෝක මහා සංග්‍රා මය හේතුවෙන් පලස්තීන ප්‍රිශ්නය සම්බන්ධයෙන් බ්‍රි ාතාන්‍යන මැදිහත්වීමක් සිදු නොවීය. යුදෙව් සංක්‍රරමණ 75000කට සීමා කිරීම සම්බන්ධයෙන් යුදෙව්වන් ද සෑහීමකට පත් නොවීය. ධවල පත්‍රිකකා යෝජනාවට දෙපාර්ශවය එකඟ නොවූවද යුද්ධය හේතුවෙන් එක් අතකින් අරාබින් නිහඬ වූ අතර තවත් අතකින් යුදෙව්වන් විසින් බ්‍රිවතාන්‍යධට සහාය පළ කරනු ලැබීය.
ෙ

1947 නොවැම්බර් 29 දී එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය පලස්තීනය තුළ අරාබි රාජ්‍ය.යක් , යුදෙව් රාජ්‍යවයක් යන රාජ්‍යයන් දෙකකින් යුත් ෆෙඩරල් රාජ්‍යියක් නිර්මාණය කොට අභ්‍යතන්තර කටයුතු සම්බන්ධයෙන් ස්වයංපාලනය ලබාදීම හා ජෙරුසලම ජාත්‍යන්තර නගරයක් බවට පත් කිරීම යන නිර්දේශ කිහිපයක් ඉදිරිපත් කරනු ලැබීය. පලස්තීනය බෙදීමට අරාබිවරුන් විරුද්ධ විය. සියොන්වාදීන් බෙදීම පිළිගත් නමුත් ඊශ්‍රාලයලයේ දේශසීමා UN විසින් වෙන් කර ඇති ප්‍රමාණයෙන් ඔබ්බට පුළුල් කිරීමට සැලසුම් කළහ. පසුදින පලස්තීනය ප්‍රචණ්ඩත්වයෙන් ඇවිලුණි. මාස හතරක් පුරා, අඛණ්ඩ අරාබි ප්‍ර කෝප කිරීම් සහ ප්‍ර හාරයන් යටතේ යුදෙව් හමුදාව සාමාන්‍යායෙන් ආරක්ෂා ්කාරීව සිටි අතර ඉදහිට ප්‍රකතිප්‍ර හාර එල්ල කළේය. එක්සත් ජාතීන්ගේ මහා මණ්ඩලය විසින් පලස්තීනය අරාබි රාජ්‍යායක්, යුදෙව් රාජ්‍යරයක් සහ ජෙරුසලම නගරයක් බවට බෙදීමේ සැලැස්මක් සම්මත කර ක්‍රි ියාත්මක කිරීම නිර්දේශ කරමින් 181 ^II& යෝජනාව සම්මත කරන ලදී. පසුදින මෙම තත්ත්වය ගැටුමක් ලෙස උස්සන්න විය. අරාබි ලීගයේ අබ්දුල්-කදර්, අල්-හුසේනි සහ හසන් සලාමාගේ නායකත්වය යටතේ ශුද්ධ වූ යුද්ධයේ පලස්තීන අරාබි හමුදාවට සහාය දක්වමින් ස්වේච්ඡාව මත පදනම් වූ අරාබි විමුක්ති හමුදාව පිහිටුවීමෙන් අරාබි අරගලයට සහාය විය. යුදෙව් පාර්ශ්වයෙන් සිවිල් යුද්ධය කළමනාකරණය කරන ලද්දේ ප්‍ර ධාන භූගත යුද්ධ පුහුණුව ලැබූ මහජන හමුදාව විසිනි. හගානා , ඉර්ගුන් සහ ලෙහි දෙවන ලෝක යුද්ධයේ යුදෙව් ප්‍ර වීණයන් සහ විදේශීය ස්වේච්ඡා සේවකයන් විසින් ශක්තිමත් කරන ලදී.1948

ජනවාරි - මැයි දක්වා ආරාබි - යුදෙව් සටන් ආරම්භ වී තිබුණි. 1948 මැයි වන විට සියොන්වාදී සටන්කාමීන් පලස්තීන නගර අල්ලා ගනිමින් ඉදිරියට ඇදී ඒම නිසා 300000 කට අධික අරාබීන් යුදෙව්වන් අයත් කරගෙන සිටි පලස්තීන ප්‍රදේශ වලින් පළා ගියහ. මෙම තත්ත්වය යටතේ බ්‍රිතාන්‍යන විසින් 1948 මැයි 15 දින සිය පලස්තීන බල අධිකාරය කෙළවර කරනු ලැබීය. එදිනම යුදෙව්වන් විසින් ඊශ්‍රායලය නම් වූ යුදෙව් රාජ්‍යයක් ප්‍රකාශ කිරීම සිදුවිණි. එය හිංසා පීඩා වලින් පලායන යුදෙව්වන්ට ආරක්ෂිත නව තෝතැන්නක් මෙන්ම යුදෙව්වන්ගේ ජාතික නිජබිමක් කිරීමට ද අදහස් කරන ලදී. ඊශ්‍රායලය ප්‍රකාශ කිරීමත් සමඟම කෝප වූ අරාබි රටවල් එනම් ඊජිප්තුව, ඉරාකය, ජෝර්දානය, ලෙබනනය, සෞදි අරාබිය සහ සිරියාව වැනි රටවල් ඊශ්‍රායලය වෙත ක්ෂණිකව ආක්‍රමණ එල්ල කරනු ලැබීය.1949 පෙබරවාරි 24 දින යුධ සමාදානයක් ඇති කර ගැනීමත් සමඟ පැහැදිලිවම දක්නට ලැබුණු දෙයක් වූයේ බෙදා වෙන් කිරීමේ සැලැස්මට වඩා වැඩි බොහෝ ප්‍රදේශයක් ඊශ්‍රායලය විසින් අත්පත් කරගෙන ඇති බවයි. මෙම වෙන් කරනු ලැබූ ප්‍රදේශයන්ට වඩා වැඩි ප්‍රදේශයක් අත්පත් කරගෙන තිබීම පිළිබඳව ප්‍රශ්නය දිගින් දිගටම දිග්ගැසුණි. එමෙන් ම එම ප්‍රදේශයන්හි අයිතිය සම්බන්ධයෙන් වරින් වර යුද්ධ ඇතිවන්නට විය.

1950 ගණන්වලදී, ජෝර්දානය සහ ඊජිප්තුව පලස්තීන ෆෙඩයින් සටන්කාමීන්ගේ දේශසීමා හරහා ඊශ්‍රායලයට ප්‍රහාර එල්ල කිරීමට සහය දුන් අතර ඊශ්‍රායලය එම රටවල තමන්ගේම පළිගැනීමේ මෙහෙයුම් ක්‍රියාත්මක කළේය.1956 සූවස් අර්බුදය ඊශ්‍රායලය විසින් ගාසා තීරය කෙටි කලකට අත්පත් කර ගැනීමටත් සමස්ත පලස්තීන රජය පිටුවහල් කිරීමටත් හේතු විය. කෙසේ වෙතත්, ඊශ්‍රායලය ඉවත් වීමෙන් පසු රජය නැවත පිහිටුවන ලදී. සමස්ත පලස්තීන රජය 1959 දී ඊජිප්තුව විසින් සම්පූර්ණයෙන්ම අත්හැර දමන ලද අතර පලස්තීන ජාතික ව්‍යාපාරයට හානියක් වන පරිදි නිල වශයෙන් එක්සත් අරාබි ජනරජයට ඒකාබද්ධ කරන ලදී. ගාසා තීරය පසුව ඊජිප්තු හමුදා පරිපාලකගේ අධිකාරිය යටතට පත් කරන ලද අතර එය තථ්‍යය හමුදා අත්පත් කර ගැනීමක් බවට පත් කරන ලදී. කෙසේ වෙතත්, 1964 දී යසර් අරෆත් විසින් පලස්තීන විමුක්ති සංවිධානය ^PLO& ආරම්භ කරන ලදී. එය අරාබි ලීගයේ බොහෝ ආණ්ඩුවල සහාය ඉක්මනින් ලබා ගත් අතර අරාබි ලීගයේ ආසනයක් ලබා ගත්තේය.

1967 සය දින යුද්ධය පලස්තීන ජාතිකවාදයට ප්‍රබල බලපෑමක් ඇති කළේ ඊශ්‍රායලය ජෝර්දානයෙන් බටහිර ඉවුරේ සහ ඊජිප්තුවෙන් ගාසා තීරයේ පාලනය ලබා ගත් බැවිනි. මෙම මිලිටරි අත්පත් කර ගැනීම පලස්තීන විමුක්ති සංවිධානය ට භූමියේ කිසිදු සැලකිය යුතු පාලනයක් පිහිටුවීම වැළැක්වීය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, පලස්තීන විමුක්ති සංවිධානය එහි මූලස්ථානය ජෝර්දානයේ පිහිට වූ අතර එහි විශාල පලස්තීන ජනගහනයක් වාසය කළේය. කරමේහ් සටන ද ඇතුළත් වූ ඇට්‍රිෂන් යුද්ධයේදී පලස්තීන විමුක්ති සංවිධානය ජෝර්දාන හමුදාවට සහාය විය. කෙසේ වෙතත්, ජෝර්දානයේ පලස්තීන කඳවුර 1970 දී ජෝර්දාන-පලස්තීන සිවිල් යුද්ධයත් සමඟ බිඳ වැටුණි. ජෝර්දානයේ පලස්තීන විමුක්ති සංවිධානය පරාජය බොහෝ පලස්තීන සටන්කාමීන් දකුණු ලෙබනනයට ගෙන යාමට හේතු වූ අතර, ඔවුන් ඉක්මනින් විශාල ප්‍රදේශ වල පාලනය අල්ලා ගත් අතර, එම ප්‍රදේශ Fatahland ලෙස හැඳින්වූහ.

1973 ඔක්තෝම්බර් 6 වෙනිදා, ප්‍රධාන වශයෙන් ඊජිප්තුව සහ සිරියාවෙන් සමන්විත අරාබි හමුදා සන්ධානයක් යුදෙව්වන් ගේ ශුද්ධ වූ යොම් කිපූර් දිනයේ ඊශ්‍රායලයට එරෙහිව හදිසි ප්‍රහාරයක් දියත් කරන ලදී. එය ඊජිප්තුව සහ සිරියාව 1973 ට පෙර එකඟ වූ සටන් විරාම සීමාවන් ඉක්මවා ගොස් ඇත. විශේෂයෙන් ඊජිප්තුව සූවස් ඇළ ආශ්‍රිත ප්‍රදේශයේ වැඩි ප්‍රමාණයක් නැවත අත්පත් කර ගැනීමට උත්සාහ කර ඇති අතර සිරියාව සමඟ ඉදිරි පෙළ ප්‍රධාන වශයෙන් උතුරු දෙසින්

ගෝලාන් කඳුකරයේ පිහිටා තිබුණි. දෙපාර්ශ්වයටම විශාල හානියක් සිදු වූ අතර ඊශ්‍රා යල ජයග්‍රහණයක් සමඟින්යුද්ධය අවසන් විය.

ලෙබනනය උතුරු ඊශ්‍රා යලයට ප්‍රහාර දියත් කිරීමට සහ ලොව පුරා ගුවන් යානා පැහැරගැනීම් ව්‍යාපාර දියත් කිරීමට කඳවුරක් ලෙස භාවිතා කළ නිසාත්ඊශ්‍රා ු යල ප්‍රතිප්‍රහාර එල්ල කළ,නිසාත් දකුණු ලෙබනනයේ පලස්තීන කැරැල්ල 1970 ගණන්වල මුල් භාගයේදී උච්චතම විය. ලෙබනන් සිවිල් යුද්ධය අතරතුර , පලස්තීන සටන්කාමීන් ඊශ්‍රා ු යලයට එරෙහිව දිගින් දිගටම ප්‍රහාර දියත් කළ අතර ලෙබනනය තුළ විරුද්ධවාදීන් සමඟ ද සටන් කළහ. 1978 දී වෙරළබඩ මාර්ග සංහාරය ලිටානි මෙහෙයුම ලෙස හැඳින්වෙන අතර ඊශ්‍රාසයල පූර්ණ පරිමාණ ආක්‍රමණයට තුඩු දුන්නේය. කෙසේවෙතත්, ඊශ්‍රාවයල හමුදා ඉක්මනින් ලෙබනනයෙන් ඉවත් වූ අතර ඊශ්‍රා ු යලයට එරෙහි ප්‍රහාර නැවත ආරම්භ විය. 1982 දී , පලස්තීනුවන් විසින් එහි රාජ්‍යය තාන්ත්‍රි ්කයෙකු ඝාතනය කිරීමේ උත්සාහයකින් පසුව, ඊශ්‍රා9යල රජය ලෙබනන් සිවිල් යුද්ධයේ පැත්ත ගැනීමට තීරණය කළ අතර 1982 ලෙබනන් යුද්ධය ආරම්භ විය. ඊශ්‍රානයලයේ මූලික ප්‍ර තිඵල සාර්ථක විය. බොහෝ පලස්තීන සටන්කාමීන් සති කිහිපයක් ඇතුළත පරාජය කර බේරූට් අල්ලා ගන්නා ලදී. යසර් අරෆත්ගේ තීරණය අනුව පලස්තීන විමුක්ති සංවිධානයේ මූලස්ථානය ජූනි මාසයේදී ටියුනීසියාවට ගෙනයන ලදී.

පලමු පලස්තීන නැගිටීම ආරම්භ වූයේ 1987 දී උත්සන්න වන ප්‍රහාර සහ අඛණ්ඩ අත්පත් කරගැනීම්වලට ප්‍රතිචාරයක් වශයෙනි1990 දශකයේ මුල් භාගය වන විට , 1982 ඊජිප්තු-ඊශ්‍රා ෙයල් සාම ගිවිසුමේ සාර්ථකත්වයේ ආලෝකයෙන් , ගැටුම සමථයකට පත් කිරීමට ජාත්‍යන්තර උත්සාහයන් ආරම්භ විය. පලස්තීන විමුක්ති සංවිධානයට ටියුනීසියාවෙන් වෙනත් ස්ථානයකට යාමට සිදු වූ අතර , බටහිර ඉවුරේ සහ ගාසා තීරයේ භූමිය අල්ලා ගනිමින් පලස්තීන ජාතික අධිකාරිය ස්ථාපිත කෙරිණි. හමාස් සහ පලස්තීන ඉස්ලාමීය ජිහාඩ් වැනි පලස්තීන සමාජයේ රැඩිකල් ඉස්ලාමීය කොටස් අතර සාම ක්‍රියාවලියට සැලකිය යුතු විරෝධයක් ඇති වූ අතර ඔවුන් වහාම ඊශ්‍රා ්යල ජාතිකයින් ඉලක්ක කර ප්‍රහාර ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ කළහ. සියගණනක් ජීවිත හානි සහ රැඩිකල් රාජ්‍යජ විරෝධී ප්‍රචාරක රැල්ලකින් පසුඊශ්‍රාහයල අගමැති රබින් සාම ප්‍රවේශයට විරුද්ධ වූ ඊශ්‍රාරයල අන්ත දක්ෂිණාංශික අන්තවාදියෙකු විසින් ඝාතනය කරන ලදී. මෙය සාම ක්‍රිදයාවලියට බරපතල පහරක් එල්ල කළ අතර1996 දී අලුතින් තේරී පත් වූ ඊශ්‍රාමයල රජය එයින් ඉවත් විය.

වසර කිහිපයක අසාර්ථක සාකච්ඡා වලින් පසුව , ගැටුම 2000 සැප්තැම්බර් මාසයේදී දෙවන අධියර ලෙස නැවත ආරම්භ විය. පලස්තීන ජාතික ආරක්ෂක හමුදා සහ ඊශ්‍රා ෙයල ආරක්ෂක හමුදා අතර විවෘත ගැටුමක් දක්වා වර්ධනය වූ ප්‍රචණ්ඩත්වය 2004-2005 දක්වා පැවති අතර එය ආසන්න වශයෙන් 130ගේ මරණවලට තුඩු දුන්නේය. 2005 දී ඊශ්‍රා ායල අගමැති ෂැරොන් ඊශ්‍රා යල පදිංචිකරුවන් සහ සොල්දාදුවන් ගාසා තීරයෙන් ඉවත් කරන ලෙස නියෝග කළේය. ඊශ්‍රා ෙයලය සහ එහි ශ්‍රේ ්ෂ්ඨාධිකරනය නිල වශයෙන් වාඩිලෑම අවසන් කරන බව ප්‍රහකාශ කරමින් කියා සිටියේ “ගාසා තීරයේ සිදු වූ දේ සම්බන්ධයෙන් තමන්ට ඵලදායී පාලනයක් නොතිබූ“ බවයි (Levs, 2009). කෙසේ වෙතත්, ඊශ්‍රා ්යලය ගාසා තීරයේ ගුවන් කලාපයභෞමික ජලය පාලනය කිරීම සහ ගාසාව ගුවනින් හෝ මුහුදෙන් මිනිසුන් හෝ භාණ්ඩ පිටතට ගෙනයාම පාලනය කරන බැවින් එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය , හියුමන් රයිට්ස් වොච් සහ තවත් බොහෝ ජාත්‍යඛන්තර ආයතන සහ රාජ්‍යා නොවන සංවිධාන තවමත් සලකනු ලබන්නේ ඊශ්‍රා ්යලය විසින් අත්පත් කරගෙන ඇති භූමි ප්‍රාදේශයක් ලෙසය.

2014 යුද්ධයෙන් සහ 2021 අර්බුදයෙන් පසුව , හමාස් ඊශ්‍රා යලයට ප්‍රහාරයක් සැලසුම් කිරීමට පටන් ගත්තේය. 2022 දී, නෙතන්යාහු නැවත බලයට පත්වූයේ දැඩි මතධාරී අන්ත දක්ෂිණාංශික ආණ්ඩුවකට නායකත්වය දෙමිනි. එය ඊශ්‍රා,යලයේ විශාල දේශපාලන ආරවුල් වලට තුඩු දුන් අතර පලස්තීන ප්‍රයදේශවල ගැටුම් ඇති විය. මෙය අවසන් වූයේ 2023 ඊශ්‍රාදයල-හමාස් යුද්ධයෙනි. හමාස් ප්‍රමුඛ සටන්කාමී කණ්ඩායම් ගාසා තීරයේ සිට දකුණු ඊශ්‍රා යලයට හදිසි ප්‍රරහාරයක් දියත් කළ අතර, ඊශ්‍රාකයල සිවිල් වැසියන් සිය ගණනක් මරා දැමීම හා ප්‍රාහණ ඇපයට ගත්හ. ඊශ්‍රා යල හමුදාව ගාසා තීරයට විස්තීර්ණ ගුවන් බෝම්බ ප්‍රහාර ව්‍යාණපාරයක් දියත් කිරීමෙන් ප්‍රටතිප්‍රහාර එල්ල කරන ලද අතර පසුව හමාස් විනාශ කිරීම සහ ගාසා තීරයේ ආරක්ෂාව පාලනය කිරීමේ ප්‍රතකාශිත ඉලක්කය සමඟ මහා පරිමාණ භූමි ආක්‍රහමණයක් සිදු කරන ලදී. ඊශ්‍රාරලය පලස්තීන සිවිල් වැසියන් දස දහස් ගණනක් මරා දැමූ අතර මිලියන දෙකකට ආසන්න ජනතාවක් අවතැන් කළේය. දකුණු අප්‍රිකාව ජාත්යන්තර අධිකරණයේදී ඊශ්‍රාඅලයට ජන සංහාරයක් සිදු කළ බවට චෝදනා කළ අතර වහාම සටන් විරාමයක් ඉල්ලා සිටියේය. උසාවිය ජන සංහාරයේ පිළිගත හැකි බව තීරණය කළ නමුත් සටන් විරාමයකට නියෝග කළේ නැත. ඊශ්‍රාඊයලය බටහිර ඉවුරේ ප්‍රාැදේශීය යුද්ධ පුහුණුව ලැබූ මහජන හමුදාව , ලෙබනනයේ හිස්බුල්ලා සහ උතුරු ඊශ්‍රා යලය සහ සිරියාවේ ඉරාන පිටුබලය ලබන අනෙකුත් යුද්ධ පුහුණුව ලැබූ මහජන හමුදාව සමග ගැටුම් ඇතිකර ගැනීමත් සමඟ යුද්ධය පැතිර ගියේය.

ජාත්යුන්තර අපරාධ අධිකරණයෙහි අධිකරණ බලය රාජ්යද පාර්ශවයන්ගේ භූමි ප්‍රහදේශයන්ට සහ පාර්ශව රාජ්යයයන්ගේ පුරවැසියන්ට සීමා වේ. ඊශ්‍රා්යලය 2000 දෙසැම්බර් 31 දින රෝම ප්‍රඥප්තියට අත්සන් කළ නමුත් එය අනුමත කළේ නැත. පලස්තීනය 2015 අප්රේ්ල් 1 දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි රාජ්ය් පාර්ශවයක් බවට පත් විය. 2018 මැයි 22 දින , රෝම ප්‍රඥප්තියේ 13(අ) සහ 14 වගන්තිවලට අනුව , පලස්තීන රාජ්යැය ඊශ්‍රටයාලය සම්බන්ධයෙන් පරීක්ෂණයක් ආරම්භ කිරීමට 2014 ජූනි 13 සිට , අවසන් දිනයක් නොමැතිව , අභිචෝදකයෙකු වෙත යොමු කරන ලදී. එවැනි යොමු කිරීමක් ස්වයංක්‍රීසයව පරීක්ෂනණයක් ආරම්භ කිරීමට හේතු වූයේ නැත මන්ද පරීක්ෂටණයක් විවෘත කිරීම සඳහා ව්යරවස්ථාපිත නිර්ණායක සපුරා තිබේ ද යන්න සොයා බැලීමට අභිචෝදකයාට සිදු වේ. 2019 දෙසැම්බර් 20 වන දින , අභිචෝදකයා නිවේදනය කළේ, අභිචෝදක කාර්යාලයට ලබා ගත හැකි විශ්වාසදායක තොරතුරු පිළිබඳ පරිපූර්ණ , ස්වාධීන සහ වෛෂයික තක්සේරුවකින් පසුව , පරීක්ෂණයක් ආරම්භ කිරීම සඳහා රෝම ප්‍රසඥප්තිය යටතේ ඇති සියලුම ව්යවවස්ථාපිත නිර්ණායක සපුරා ඇති බව යි. මෙම තත්ත්වය සම්බන්ධයෙන් ඉදිරිපත් වූ ප්‍රයධාන චෝදනාව වූයේ පලස්තීනය ස්වෛරී රාජ්යරයක් නොවන බැවින් එය රාජ්යනය පාර්ශවයන්ගේ සභාවෙහි සාමාජිකයෙකු විය නොහැකි අතර එම හේතුව නිසාවෙන් මෙම තත්ත්වය සම්බන්ධව විමර්ශනය කිරීමට අධිකරණයට බලය හිමි නොවන බවත් ය. නමුත් 2021 පෙබරවාරි 5 වන දින , ජාත්ය න්තර අපරාධ අධිකරණය (ICC) රෝම ප්‍ර ඥප්තියට පාර්ශව රාජ්යායක් වන පලස්තීනයේ තත්ත්වය සම්බන්ධයෙන් අධිකරණයේ භෞමික අධිකරණ බලය 1967 සිට ඊශ්‍රාලයලය විසින් අල්ලාගෙන සිටි ප්‍ර ඳේශනාම් නැගෙනහිර ජෙරුසලම ඇතුළු ගාසා තීරය සහ බටහිර ඉවුර දක්වා ව්යාාප්ත වන බවට ජාත්ය න්තර අපරාධ අධිකරණය පූර්ව නඩු මැදිරි I විනිසුරුවන් බහුතරය විසින් තීරණය කරන ලදී. මාර්තු 3 වන දින , ජාත්යළන්තර අපරාධ අධිකරණයේ තීන්දුවෙන් මාසයක් ඇතුළත , අභිචෝදකයා විසින් විමර්ශනය ආරම්භ කරන ලදී. නමුත් මෙම විමර්ශනය මගින් තවමත් සිද්ධියට අදාළ යැයි සැක කරනු ලබන පුද්ගලයන් පිළිබඳ කිසිදු ප්‍රවකාශයක් නිකුත් වීමක් නොමැත.

බංගලාදේශ - මියන්මාර් අර්බුදය

බංගලාදේශ-මියන්මාර් අර්බුදයට පදනම වැටෙනුයේ රෝහින්ග්යාො ජන සංහාරය ඇසුරිනි. රෝහින්ග්යාව ජන සංහාරය යනු මියන්මාර හමුදාව විසින් මුස්ලිම් රෝහින්ග්යාය ජනතාවට දිගින් දිගටම සිදු කරන හිංසා පීඩා මාලාවකි (Siazon, 2018). මෙම ජන සංහාරය මේ දක්වා අදියර දෙකකින් ක්රියාත්මක වී ඇත. පළමුවැන්න2016 ඔක්තෝබර් සිට 2017 ජනවාරි දක්වා සිදු වූ මිලිටරි මර්දනයක් වන අතර දෙවැන්න 2017 අගෝස්තු මාසයේ සිට සිදුවෙමින් පවතී. මෙම අර්බුදය හේතුවෙන් මිලියනයකට අධික රෝහින්ග්යාi වැසියන්ට වෙනත් රටවලට පලා යාමට සිදු විය. බොහෝ දෙනා බංගලාදේශයට පලා ගිය අතර , එහි ප්රතිඵලයක් ලෙස ලෝකයේ විශාලතම සරණාගත කඳවුර නිර්මාණය විය. මෙම සරණාගතයින්ගේ ගලා ඒම හේතුවෙන් දෙරට අතර වරින් වර ගැටුම් ඇති විය. බංග්ලාදේශය-මියන්මාර දේශසීමාව යනු බංග්ලාදේශය සහ මියන්මාරය යන රටවල් අතර ජාත්ය.න්තර මායිම වේ (James, 2006, p. 120). මායිම කිලෝමීටර් 271.0, උතුරේ ඉන්දියාව සමඟ තුන් කෝණයේ සිට දකුණින් බෙංගාල බොක්ක දක්වා විහිදේ. දේශසීමාවේ කිලෝමීටර් 210 පමණ ප්රනදේශයක් වැට බැඳ ඇති අතර,මියන්මාර රජය 2017 දී ප්රශකාශ කළේ දේශසීමාවේ ඉතිරි ප්රපදේශවලින් වැට බැඳීමට සැලසුම් කරන බවයි. මායිම ඉන්දියාවේ මිසෝරාම් සමඟ තුන් කෝණයෙන් උතුරින් ආරම්භ වේ. ඉන්පසුව එය දකුණු දෙසින් ගොඩබිමට ගමන් කරයි, පසුව පැලේට්වාට බටහිර දෙසින් පිහිටි ස්ථානයක බටහිර දෙසට හැරේ. ඉන්පසු මායිම බටහිරට , වයඹට සහ දකුණු දෙසට පුළුල් වාපයකින් නෆ් ගඟට ළඟා වේ. එවිට මායිම මෙම පුළුල් ගංගාව දකුණු දෙසට බෙංගාල බොක්ක දක්වා ගමන් කරයි. ඓතිහාසික වශයෙන් බංගලාදේශය මියන්මාරය සමඟ සංකීර්ණ සබඳතාවක් පවත්වාගෙන ගොස් ඇත. 1978 සිට උතුරු රඛයින් ප්රා්න්තයෙන් වාර්ගික රෝහින්ග්යානවරුන් බංග්ලාදේශ භූමියට නැවත නැවත පලවා හැරීම , මියන්මාර හමුදා විසින් බංග්ලාදේශයේ ගොඩබිම් සහ සමුද්ර දේශසීමා මෙන්ම ගුවන් සීමාවන් උල්ලංඝනය කිරීම , මියන්මාරයේ දේශසීමා හමුදා විසින් බංග්ලාදේශ හමුදා සහ සිවිල් වැසියන් ඝාතනය කිරීම සහ බංග්ලාදේශ භූමියේ එහි සැලසුම් විටින් විට ඩකා සහ නේපිඩෝ අතර සබඳතා විනාශ කර ඇත.

2017 අගෝස්තු මාසයේ සිට , බංග්ලාදේශයේ මිලියන 1.3 කට වැඩි රෝහින්ග්යාම සරණාගතයින් සිටීම සහ සරණාගතයින් ආපසු ගෙන්වා ගැනීම මියන්මාරය මුරණ්ඩු ලෙස ප්රතික්ෂේප කිරීම , දෙරට අතර ද්විපාර්ශ්වික සබඳතා පළුදු කර ඇත. 2021 මැයි මාසයේදී මියන්මාරයේ මිලිටරි පාලිත රජය සහ පිටුවහල් කරන ලද ජාතික එක්සත් රජය ^NUG& අතර විවිධ ජනවාර්ගික සන්නද්ධ කණ්ඩායම් සමඟ මිත්රල වී ඇති පූර්ණ පරිමාණ සිවිල් යුද්ධයක ආරම්භය බංග්ලාදේශය-මියන්මාර සබඳතාව තවදුරටත් සංකීර්ණ කර ඇත. බංග්ලාදේශයේ ගිනිකොනදිග මායිම් ප්රයදේශ විශේෂයෙන් බන්ඩාර්බන් දිස්ත්රික්කයේ Naikhongchhari උප දිස්ත්ර්ික්කය සහ CoxZs Bazar දිස්ත්ර්ික්කයේ Teknaf සහ Ukhiya උප දිස්ත්රික්ක මියන්මාර භූමියෙන් ආරම්භ වූ කඩින් කඩ වෙඩි ප්රහාරවලට සහ මෝටාර් ප්රහාරවලට ලක්ව ඇත. එක් අවස්ථාවක , මියන්මාර ගුවන් හමුදාවේ හෙලිකොප්ටර් වෙඩි ප්රහාරවලින් බංග්ලාදේශ භූමියට ප්රනහාර එල්ල විය. මෙම ප්රදහාරවලින් බංග්ලාදේශ පුරවැසියන් දෙදෙනෙකු මියගොස් තවත් කිහිප දෙනෙකු තුවාල ලබා ඇති අතර , නිවාස සහ වාහනවලටද අලාභ හානි සිදුව තිබේ. මේ හේතුවෙන් බංග්ලාදේශ පුරවැසියන් 3000කට වැඩි පිරිසක් Naikhongchhari හි දේශසීමා ප්රදේශවලින් පලා ගොස් ඇත. මීට අමතරව , පාසල් වසා දමා ඇති අතර , මිනිසුන් සහ වාහන ගමනාගමනය සීමා කර ඇත.

මියන්මාරයේ දේශසීමා ආරක්ෂක පොලිසියේ ^BGP& සාමාජිකයින් සිය තනතුරු අතහැර විශාල වශයෙන් බංග්ලාදේශයේ රැකවරණය පතා සිටින අතර, කැරලිකාර හමුදා අතිරේක ප්රලදේශ වල බලය තවදුරටත් අත්පත් කර ගැනීමත් සමඟ මියන්මාර පාර්ශවයේ ගැටුම උත්සන්න වී තිබේ.

අවුන් සාන් සූකීගේ ප්ර්ජාතන්ත්ර වාදය සඳහා වූ ජාතික ලීගය ^NLD& ආණ්ඩුවට එරෙහිව ටැට්මදාව් විසින් දියත් කරන ලද කුමන්ත්රමණයෙන් පසුව මියන්මාරය මෙතෙක් එහි බරපතලම සිවිල් යුද්ධයෙන් විනාශයට පත්ව ඇත. විවිධ කලාපීය කැරලිකාර හමුදාවන්ට එරෙහිව සටන් කිරීමේ ඓතිහාසික වාර්තාවක් ජාතිය සතුය. කෙසේ වෙතත් , රට මිලිටරි පාලනයෙන් මුදා ගැනීම සඳහා ජාතික ලීගය ද මෙම කොටස් සමඟ එකතු වූ බැවින් , බංග්ලාදේශයේ අසල්වැසි රඛයින් සහ චින් ප්රාගන්ත ඇතුළු රටේ සැලකිය යුතු කොටස්වල පාලනය හමුදා රජයට අහිමි වී ඇත. දිගු කලක් මියන්මාරයේ කරදරවලට ගොදුරු වූ බංග්ලාදේශය , රඛයින් ගැටුමෙන් ඇති වූ ප්රිතිවිපාක සමඟ වර්තමානයේ පොරබදමින් සිටී. මෙම නවතම වර්ධනය භීතිය ඇති කරයි. 2022 දී මියන්මාරයේ මෝටාර් උණ්ඩයකට මායිම් සීමාවේදී රෝහින්ග්යා යෞවනයෙකු මිය ගියේය. මාරක වෙඩි උණ්ඩ අසීමිත ලෙස මායිමේ බංගලාදේශ පෙදෙසට වැටෙන වැටෙන බැවින් බණ්ඩාරබන් එම අවස්ථාවේ භීතියට පත් විය. කෙසේ වෙතත් , නවතම කැලඹීම වඩාත් දරුණු වන අතර, ආරක්ෂක පොලිසියේ (BGP) සාමාජිකයින් දෙසියයකට වැඩි පිරිසක් බංග්ලාදේශයේ නවාතැන් ගෙන සිටිති. මෙම සොල්දාදුවන් නැවත මියන්මාරයට යවන බව බංගලිදේශයේ රාජ්යි අමාත්ය්වරයා නිවේදනය කළේය. කෙසේ වෙතත් , මියන්මාරය පුරා පැතිර යන යුද්ධයේ තීව්රයතාවය සැලකිල්ලට ගෙන බන්ඩාර්බාන් දේශසීමාවේ සිටින බංගලාදේශ ජාතිකයින්ට ආපසු සිය රට බලා යාමට පෙර තවත් රැඳී සිටීමට සිදුවනු ඇත.

මියන්මාරය සමඟ බංගලාදේශයේ අරගලය ආරම්භ වූයේ එහි නිදහසේ පළමු දශකය තුළය, මන්ද මියන්මාර ජුන්ටාව විසින් අරකාන් ප්රාහන්තයේ වාර්ගික රෝහින්ග්යායවරුන් මර්දනය කිරීම හැත්තෑව දශකයේ අගභාගයේදී උත්සන්න වූ බැවිනි. බංගලාදේශයේ නිදහසේ පළමු දශකයේ දී මියන්මාරය රඛයින් හි ඩ්රැගන් කිං (නාගා මින්) මෙහෙයුම දියත් කළේය. මේ අතර , රෝහින්ග්යාරවරුන් 'නීති විරෝධී' බවට ප්රළකාශ කර ඔවුන්ගේ පුරවැසිභාවය ඉවත් කරන ලදී.1977-78 කාල රාමුව තුළ , ඔපරේෂන් ඩ්රැමගන් කිං වාර්ගික සුළුතරයට එරෙහිව සමූහ අත්අඩංගුවට ගැනීම් සහ ප්ර7චණ්ඩ ක්රිමයා සිදු කළ අතර එය ආසන්න වශයෙන් 2,00,000 පමණ අවතැන් වූ රොහින්ග්යා වරුන් බංග්ලාදේශයට සංක්රසමණය විය. කෙසේ වෙතත් , මෙම සරණාගතයින් කණ්ඩායම 1979 වන විට මියන්මාරයට ආපසු හරවා යවන ලදී. 1982 මියන්මාර පුරවැසි නීතිය මගින් රොහින්ග්යාවවරුන් පුරවැසියන් ලෙස පිළිගැනීමට අපොහොසත් වූ අතර , ඵලදායී ලෙස ඔවුන්ට රට නැති කර, ඔවුන් තවදුරටත් මර්දනයට සහ බංග්ලාදේශයට සංක්රතමණය වීම සිදුවිය. පසුව 1991 දී මියන්මාර ජුන්ටාව විසින් 'ශුද්ධ හා ලස්සන ජාතියේ මෙහෙයුම' සිදු කරන ලද අතර, එමඟින් 2,50,000 පමණ රොහින්ග්යාසවරුන්ට බංග්ලාදේශයේ සරණාගතභාවය ලබා ගැනීමට සිදුවිය. ඔවුන් නැවත මෙරටට ගෙන්වා ගැනීමේ ක්රි යාවලිය 1992 දී ආරම්භ වූ අතර ඊළඟ වසරවලදී දහස් ගණනක් ආපසු යවන ලද අතර බංග්ලාදේශය තවදුරටත් ආක්රාමණය වැළැක්වීමට උත්සාහ කළහ. 90 දශකයේ මුල් භාගයේ බංග්ලාදේශයේ ඉදිකරන ලද සරණාගත කඳවුරු අතරින් කඳවුරු දෙකක් වන Nayapara සහ Teknaf ඉතිරිව පැවතුනි.

කෙසේ වෙතත්, මියන්මාරය ඔවුන්ගේ සරණාගතයින් සමඟ අත්වැල් බැඳගෙන , බංග්ලාදේශයේ දුක්ඛිත තත්වය තවත් උග්රක කර ඇත. එනම් ඔවුන් දේශසීමා හරහා බංගලාදේශයට මිලියන

ගණනින් මත්ද්‍රව්‍යම ප්‍රවාහනය කළේ 2006 දී බංගලාදේශ මත්ද්‍රව්‍ය නාශක දෙපාර්තමේන්තුව විසින් යබා පෙති 1,687 ක් පමණක් අත්අඩංගුවට ගත් අතර, එම සංඛ්‍යාව වසර දෙකකින් 36,000 ඉක්මවූ අතර 2010 දී ලක්ෂ අටකට වඩා වැඩි විය. තවද 2010 සිට 2022 දක්වා දශකයක් ඇතුළත යබා අත්අඩංගුවට ගැනීම් ලක්ෂ අටක පමණ සිට කෝටි 4.5ක් පමණ දක්වා වැඩි විය. එනම් එය 50 ගුණයකින් වැඩි විය. රොහින්ග්‍යා5වරුන් නැවත මෙරටට ගෙන්වා ගැනීමේ ප්‍රශ්නය සම්බන්ධයෙන් රට දිගින් දිගට ම නොසන්සුන්කාරී ලෙස ක්‍රියා කරන්නා සේම මත්ද්‍ර2ව්‍ය ජාවාරම වැළැක්වීමේ ක්‍රියාමාර්ග සම්බන්ධයෙන් ද එවැනි ම අඩු ප්‍රවේශයක් දක්නට ලැබේ. 2013 දී බංග්ලාදේශයේ මත්ද්‍රව්‍ය පාලනය මියන්මාරය තුළ යබා කර්මාන්ත ශාලා 37 ක ලැයිස්තුවක් එවූ විට, එහි අධිකාරිය ප්‍රතිචාර දැක්වූයේ ඔවුන්ට ඒවා සොයාගත නොහැකි බවත් , බංග්ලාදේශයට හැකි නම් පිහිටීම සිතියමට දමා ආපසු එවන ලෙස ය. කෙසේ වෙතත් , බංග්ලාදේශයේ මියන්මාර ගැටලුව, සරණාගතයින්, මත්ද්‍රව්‍ය සහ ඔවුන්ගේ අභ්‍යන්තර ගැටුම්වලට අමතරව තවත් ක්‍රියාවන් තුළින් ද ව්‍යාප්ත වීම සිදුවිය. නිදසුනක් වශයෙන් , 2008 නොවැම්බර් මස මුලදී , මියන්මාරය අත්තනෝමතික ලෙස නාවික නෞකා දෙකක් මගින් නැව් හතරක් බංගලාදේශයේ සමුද්‍රජ භූමියේ තෙල් හා ගෑස් ගවේෂණය සඳහා යොදවන ලදී. ඔවුන් එහිදී බංග්ලාදේශ නාවික හමුදාවේ අනතුරු ඇඟවීම් නොසලකා හැරියහ. එයට ප්‍රතිචාර වශයෙන් බංග්ලාදේශය එම ස්ථානයේ නැව් තුනක් රඳවා ගත්හ. සතියකට පමණ පසු , මියන්මාර අධිකාරිය එහි යාත්‍රා සහ උපකරණ මතභේදාත්මක ප්‍රදේශයෙන් ඉවත් කර ගන්නා ලදී. පසුව මෙම ගැටලුව 2012 දී මුහුදු නීතිය සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර විනිශ්චය සභාවේදී විසඳන ලදී. මියන්මාර හමුදා විසින් දේශසීමා ප්‍ර0දේශවල අහිංසක බංගලාදේශ ජාතිකයන් මරාදැමීම් ද වාර්තා වී ඇත. රොයිටර් වාර්තාවකට අනුව , මියන්මාර ආරක්ෂකයින් 1998 දී ශාන්ත මාටින් අසලදී බංගලාදේශ ධීවරයින් දෙදෙනෙකු මරා දැමීය. මියන්මාර හමුදා බංගලාදේශ ධීවරයින්ට වෙඩි තැබීම නැවත නැවතත් සිදු විය. 2016 දී ඔවුන් Chera Dwip අසල ධීවර බෝට්ටුවකට වෙඩි තැබූ අතර, දිග හැරෙන රෝහින්ග්‍යා සරණාගත අර්බුදයක් සමඟ ගැටුම ද ගොඩනැගෙමින් තිබුණි. ඔක්තෝබර් 9 වැනි දින රඛයින්හි මියන්මාර පොලිස් මුරපොලවලට එල්ල වූ ප්‍රහාරවලින් සහ පසුව හමුදා විසින් 80 ක්ට මරු කැඳවමින් රොහින්ග්‍යා වරුන්ට එරෙහි මර්දනයෙන් පසුව 27,000ක් පමණ රොහින්ග්‍යානවරු බංග්ලාදේශ දේශසීමාවට ගලා එන ලදී. 2017 අගෝස්තු මාසයේදී , සන්නද්ධ ප්‍රහාර පෙර නොවූ විරූ ප්‍රචණ්ඩත්වය සහ වාර්ගික ශුද්ධ කිරීම් හේතුවෙන් මියන්මාරයේ රඛයින් ප්‍රාන්තයේ පිහිටි දස දහස් ගණන් රෝහින්ග්‍යාව වැසියන්ට ඔවුන්ගේ නිවෙස්වලින් පලා යාමට සිදු විය. නික්මයාම බංගලාදේශ දේශසීමාව දක්වා භයානක ගමනකට යොමු විය. ලෝකයේ වඩාත්ම පීඩාවට පත් වූ සුළුතරය සඳහා බංග්ලාදේශය සිය දේශසීමාව විවෘත කිරීමෙන් පසුව , මිලියනයක් පමණ සරණාගතයින් අවසානයේ කොක්ස් බසාර්හි නවාතැන් ගත්හ. රොහින්ග්‍යාලවරුන් බංග්ලාදේශයේ නවාතැන් ගෙන වසර ගණනාවක් ගත වී ඇතත් , ඔවුන් නැවත එරටට ගෙන්වා ගැනීමේ ප්‍රශ්නය එතරම් ප්‍රගතියක් ලබා නැත. සුකීගේ සිරගත කිරීමෙන් පසුව සහ ජුන්ටාව වැඩි වැඩියෙන් භූමි ප්‍රදේශ අහිමි කිරීමට තුඩු දෙන සිවිල් යුද්ධයෙන් පසුව , සරණාගතයින්ට නැවත ඔවුන්ගේ මව්බිමට පැමිණීමට ගිවිසුමක් හෝ අනාගතයක් දැකීම දුෂ්කර විය.

සන්නද්ධ මියන්මාර හමුදා බංග්ලාදේශ භූමියට කඩා වැදීම බංග්ලාදේශයේ ස්වෛරීභාවයට සහ ආරක්ෂාවට ඍජු තර්ජනයකි. මානුෂීය හේතූන් මත බංග්ලාදේශය ඔවුන්ට රැකවරණය ලබා දී ඇත, නමුත් මෙම සංසිද්ධිය බංග්ලාදේශය සහ මියන්මාරය අතර දේශසීමා තවදුරටත් අස්ථාවර කරන අතර බහුවිධ ආරක්ෂක ගැටළු නිර්මාණය කරයි. 2019 ජූලි 4 වන දින අභිචෝදකයා විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද ඉල්ලීමට අනුව 2019 නොවැම්බර් 14 වන දින , ජාත්‍යන්තර අපරාධ අධිකරණයේ පූර්ව විනිශ්චය මැදිරි III විසින් OTPට බංගලාදේශයේ මහජන

සමූහාණ්ඩුවේ/මියන්මාර් ජනරජයේ සමූහාණ්ඩුවේ තත්ත්වය තුළ ICC අධිකරණ බල ප්‍රදේශය තුළ සිදුවී ඇතැයි කියන අපරාධ සම්බන්ධයෙන් විමර්ශනයක් කරගෙන යාමට බලය පවරන ලදී. සාපරාධී හැසිරීම් වල කොටසක් රාජ්‍යන පාර්ශවයක භූමි ප්‍රමදේශයක සිදුවන විට අධිකරණයට අපරාධ සම්බන්ධයෙන් අධිකරණ බලය ක්‍රි්යාත්මක කළ හැකි බව විනිශ්චය මණ්ඩලය නිගමනය කළේය. මියන්මාරය රාජ්‍යය පක්ෂයක් නොවන අතර බංගලාදේශය 2010 දී ජාත්‍යයන්තර අපරාධ අධිකරණය රෝම ප්‍රඥප්තිය අනුමත කළේය. පවතින තොරතුරු සමාලෝචනය කිරීමෙන් පසු මියන්මාර-බංගලාදේශ දේශසීමා හරහා පිටුවහල් කිරීම සහ රෝහින්ග්‍යා ජනගහනයට එරෙහිව වාර්ගික සහ/හෝ ආගම පදනම් කරගෙන හිංසා පීඩා කිරීම මනුෂ්‍ය ත්වයට එරෙහි අපරාධ ලෙස සුදුසුකම් ලැබිය හැකි පුළුල් සහ/හෝ ක්‍ර මානුකූල ප්‍රචණ්ඩ ක්‍රි යා සිදු කර ඇති බවට විශ්වාස කිරීමට සාධාරණ පදනමක් පවතින බව විනිශ්චය මණ්ඩලය පිළිගත්තේය. මූලික පරීක්ෂරණ අවසානයේ එහි ප්‍රදතිඵලයක් ලෙස අපරාධය සම්බන්ධයෙන් විමර්ශනය ආරම්භ කිරීමට පූර්ව විනිශ්චය මණ්ඩලය III අවසර ලබා දී ඇත. විමර්ශනයේ මීළඟ පියවර වන්නේ, පැමිණිලිකරුගේ කාර්යාලය ස්වාධීනව , අපක්ෂපාතීව සහ අරමුණු සහගතව , විවිධ විශ්වාසදායක මූලාශ්‍ර වලින් අවශ්‍යා සාක්ෂි එකතු කිරීමයි. නිශ්චිත පුද්ගලයන් සාපරාධී වගකීමක් දරන බව තහවුරු කිරීමට ප්‍රමාණවත් සාක්ෂි රැස්කරනු ලැබුවහොත් , අභිචෝදක විසින් III වන පූර්ව නඩු විභාගයේ විනිසුරුවරුන්ගෙන් පෙනී සිටින ලෙස සිතාසි හෝ අත්අඩංගුවට ගැනීමේ වරෙන්තු නිකුත් කරන ලෙස ඉල්ලා සිටිය හැකි ය.

නිගමනය

මෙම සිද්ධීන් විශ්ලේෂණය කර බැලූ කළ අධිකරණයේ විමර්ශන කටයුතු සඳහා බලපෑම් ඇතිවන හේතු කාරණා කිහිපයක් මෙම තත්ත්වයන් තුළ පවතින බව පැහැදිලි වේ. එනම්,

01. ජාත්‍යහන්තර අපරාධ අධිකරණයේ රෝම ප්‍රඥප්තිය තුළ පවතින ඇතැම් වගන්ති

ජාත්‍යකන්තර අපරාධ අධිකරණ පද්ධතියේ රෝම ව්‍යවස්ථාව තුළ පවතින්නා වූ ඇතැම් වගන්ති විමර්ශනය පවත්වා ගෙන යාමට ඉතා ප්‍රතබල අභියෝගයක් වන බව පැහැදිලි වේ. එම වගන්ති භාවිතා කරමින් සැකකරුවන් තමන්ට එරෙහිව පවතින චෝදනා ප්‍රගතික්ෂේප කිරීමට, විමර්ශන කටයුතු සඳහා බාධා කිරීමට මෙන්ම ප්‍රමාද කිරීමට ද කටයුතු කරනු ලබයි. මෙම සිද්ධි අධ්‍යායනය ඇසුරින් හඳුනා ගැනීමට හැකි වූ එලෙස භාවිතා වූ වගන්ති දෙකක් ලෙස,

- ආක්‍රහමණශීලි අපරාධ සම්බන්ධයෙන් පවත්නා වගන්තිය
- අනුපූරකත්ව මූලධර්මය පිළිබඳව පූර්විකාවේ සඳහන් ඡේදය මත පදනම්ව දක්වා ඇති වගන්ති

දැක්විය හැකිය. මෙම තත්ත්වයට නිදසුනක් ලෙස දැක්විය හැක්කේ රුසියා-යුක්රේමන අර්බුදය හා ඊශ්‍රවයාල-පලස්තීන අර්බුදයයි. මෙම රුසියා-යුක්රේ්න අර්බුදය තුළ රුසියාව ආක්‍ර මණයක් සිදු කර ඇති බව පැහැදිලිවම හඳුනා ගත හැකි වුව ද රුසියාවට එරෙහිව ආක්‍රසමණශීලි අපරාධ සම්බන්ධයෙන් චෝදනා ඉදිරිපත් කිරීමට අධිකරණයට නොහැකි වී ඇත. එයට හේතුව නම් රෝම ප්‍රයඥප්තියේ සඳහන් සංශෝධිත වන වගන්තියයි. මෙම වගන්තිය තුළ සඳහන් වන්නේ , ආක්‍රපමණ සම්බන්ධයෙන් අධිකරණ බලය ක්‍රිනයාත්මක කිරීම සඳහා එක්කෝ ආරක්ෂක කවුන්සිලයේ යොමු කිරීමක් අවශ්‍යි වේ. නැතහොත් අපරාධය සම්බන්ධයෙන් චෝදනා ලැබ සිටින පුද්ගලයා හෝ ආක්‍රකමණය සිදු වූ ප්‍ර.දේශයේ රාජ්‍යාය හෝ සිදුවෙමින් පවතින්නේ

අධිකරණයේ පාර්ශ්ව රාජ්‍යඅයක විය යුතු ය ලෙස ය. රුසියාව සම්බන්ධයෙන් මෙම උත්සාහයන් දෙකම විය ර්ථ වී යයි. මන්ද රුසියාව සැබැවින්ම පාර්ශ්ව රාජ්‍යනයක් නොවන බැවින් හා කවුන්සිලය හරහා ගෙන එනු ලබන යෝජනා රුසියාව පංචමහා බලවතෙකු වන බැවින් තම නිශේධ බලය භාවිතා කර එම යෝජනාව නිශේධනය කරනු ලබයි.

ඊශ්‍රධයාල-පලස්තීන අර්බුදය තුළ ඊශ්‍රබයාලය තමන්ට එරෙහිව පවතින විමර්ශනයන් ප්‍රමාද කිරීම භාවිතා කරන උපක්‍ර මයක් නම් රෝම ප්‍රඥප්තියේ පූර්විකාවේ සඳහන් වන්නා වූ අනුපූරක මූලධර්මයයි. ඒ අනුව ඊශ්‍රාමලය සඳහන් කරනුයේ තම රාජ්‍යභයේ ජාතික උසාවි පද්ධතිය ස්වාධීන හා ඵලදායි ලෙස කටයුතු කරන බවත් , යුද්ධ අපරාධ ඇතුළු ඕනෑම චෝදනාවක් සම්බන්ධයෙන් එම උසාවි ක්‍රි යාත්මක වන බවත් ය. මේ හේතුවෙන් මෙවැනි තත්ත්වයන් තුළ අධිකරණයට අපරාධය පෙනි පෙනී ක්‍රි◌යාත්මක වීමට නොහැකි වී යයි.

02. සැමවිටම සහයෝගීතාවය මත පදනම් වීම.

එමෙන්ම ජාත්‍යින්තර අපරාධ අධිකරණය සැම විටම රාජ්‍ය. සහයෝගීතාවය මත පදනම් වේ. යම් විමර්ශනයක් ආරම්භ කිරීමේදී එයට සම්බන්ධ හෝ සම්බන්ධ නොවන සාමාජික රාජ්‍යයන් හෝ සාමාජික නොවන රාජ්‍යයන් තුළින්ම ජාත්‍යමන්තර අපරාධ අධිකරණය තම විමර්ශන කටයුතු සඳහා සහයෝගය ඉල්ලා සිටින බවක් දැක් ගත හැකියි. රෝම ප්‍රකඥප්තියට සම්බන්ධ සැම සාමාජික රාජ්‍යලයක්ම ජාත්‍යකන්තර අපරාධ අධිකරණය සහයෝගීතාවය පළ කිරීමට බැඳී සිටි. නමුත් සාමාජික නොවන රාජ්‍යමයන් තුළින් මෙම සහයෝගය ලැබේද යන්න ගැටලුවකි. යම් ආකාරයකින් අපරාධයකට චෝදනා ලැබූ පුද්ගලයා සාමාජික රාජ්‍යගයක නොවන්නේ නම් මෙම රාජ්‍යක ජාත්‍යවන්තර අපරාධ අධිකරණය සඳහා සහයෝගීතාවය පළ කිරීමට ප්‍රජතික්ෂේප කරයි. මෙවැනි තත්ත්වයන් තුළදී ජාත්‍යයන්තර අපරාධ අධිකරණය විමර්ශන කෙරෙහි එය බාධාකාරී වේ. මේ සඳහා බවතින හොඳම නිදසුන වන්නේ , 2021 අප්‍රේ◌ල් වෙනිදා ඊශ්‍රා◌්යලය කියා සිටියේ තමන් ජාත්‍යතන්තර අපරාධ අධිකරණය◌ෙහි විමර්ශනයට සහයෝගී නොවන බව පැවසීමට ලිඛිතව ලියන බවත් , අධිකරණයට අධිකරණ බලයක් නොමැති බවත් , යුද අපරාධ කළ බවට සැක කෙරෙන සොල්දාදුවන් විභාග කිරීමට තමන්ගේම අධිකරණයට හැකියාව ඇති බවත් ඉදිරිපත් කර ඇත. මෙයින් ඊශ්‍රා◌ේයලය මෙම සහයෝගීතාව ප්‍රිතික්ෂේටප කර ඇති ආකාරය පැහැදිලි වේ.

03. අධිකරණය අනුගමනය කරනු ලබන දෙමුහුම් පිළිවෙත

ජාත්‍යපන්තර අපරාධ අධිකරණට නිරන්තරයෙන් එල්ල වන චෝදනාවන් වන්නේ එය දෙමුහුම් පිළිවෙතක් අනුගමනය කරන බවයි. එනම් ලෝකයේ බලවත් රාජ්‍යනයන් සම්බන්ධව වෙනස් ආකාරයකට හා අනෙකුත් රාජ්‍යයයන් සම්බන්ධව තවත් ආකාරයකට ද ක්‍රි◌ේයාත්මක වීමයි. මෙම චෝදනාව යම් ආකාරයකට සාධාරණ චෝදනාවක් බව මේ පර්යේෂණය තුළින් අධ්‍ය යනය කළ සිද්ධි අධ්‍ය යනයන්03 තුළින්ම එය පැහැදිලි වේ. රුසියා-යුක්රේමන අර්බුදය මියන්මාර-බංගලාදේශ අර්බුදයට පසු ජාත්‍යාන්තර අපරාධ අධිකරණය තුළින් විමර්ශනය කිරීම ආරම්භ කළ ද රුසියා-යුක්රේයන අර්බුදයෙහි චෝදනාකරුවන් පවා සඳහන් කර ඔවුන්ට අත්අඩංගුවට ගැනීමේ වරෙන්තු ද නිකුත් කර ඇත. නමුත් මියන්මාර-බංගලාදේශ අර්බුදය සම්බන්ධව විමර්ශනය කිරීමට අවසර ලබා දුන් බව මිස ඒ පිළිබඳ කිසිදු ප්‍රමකාශයක් ජාත්‍යඅන්තර අපරාධ අධිකරණය ඉදිරිපත් කර නැත. එයට හේතුව ලෙස පෙනී යන්නේ මෙම රුසියා-යුක්රේ◌්න අර්බුදය පිළිබඳ ජාත්‍යරන්තර අපරාධ

අධිකරණයේ සාමාජික රාජ්‍යනයක්1කගේ යොමු කිරීම මත පදනම්ව විමර්ශන කටයුතු ආරම්භ වී ඇති අතර මියන්මාර-බංගලාදේශ අර්බුදය කෙරෙහි ඇත්තේ එවන් යොමු කිරීමක් නොව එය අභිචෝදක විසින් ආරම්භ කරනු ලැබූ විමර්ශනයක් වන බැවිනි. එයින් පැහැදිලිව විග්‍රඇහ වන කරුණක් නම් ජාත්‍යරන්තර අපරාධ අධිකරණය තුළ බල අධිකාරියට යම් ප්‍රමුඛතාවයක් ලබා දෙන බවයි. එමෙන්ම ඊශ්‍රාරායල්-පලස්තීන අර්බුදය සැලකීමේදී ද ඊශ්‍රාායලය කෙරෙහි එක්සත් ජනපදය සහයෝගය හිමිවන බැවින් එහි විමර්ශන කටයුතු ආරම්භ කිරීම සම්බන්ධව ජාත්‍යලන්තර අපරාධ අධිකරණය තරමක් වැනෙන සුළු ප්‍රටතිපත්තියක් අනුගමනය කරන බව පැහැදිලි වේ. විද්වතුන් පැහැදිලි කරන්නේ ද ඊශ්‍රාෙයලයට ඇමෙරිකාවේ සහයෝගය හිමිවන බැවින් ජාත්‍යදන්තර අපරාධ අධිකරණය එහි විමර්ශන ප්‍රෙමාද කරන බවයි.

මේ ආකාරයට ලබා ගත් දත්ත විශ්ලේෂණය කර බැලූ විට ජාත්‍යයන්තර අපරාධ අධිකරණයෙහි රෝම ප්‍රයඥප්තියේ පවතින යම් යම් වගන්තිිනිශ්චයන් කෙරෙහි ලෝක බලවතුන්ගේ පවතින බලපෑම්, ජාත්‍යපන්තර අපරාධ අධිකරණය අනුගමනය කරනු ලබන දෙමුහුම් පිළිවෙත යනාදී කරුණු ජාත්‍යබන්තර අපරාධ අධිකරණය මගින් අපරාධයන් සම්බන්ධව ලබා දෙන්නා වූ විනිශ්චයන් කෙරෙහි බලපෑමක් එල්ල වන බව පැහැදිලි වේ. ඒ අනුව මෙම පර්යේෂණයේ උපන්‍යාවසය ලෙස යොදා ගත් "ජාත්‍යැන්තර අපරාධ අධිකරණය මගින් ලබා දෙන විනිශ්චයන් සර්ව සාධාරණත්වයෙන් තොර වේ." යන්න පැහැදිලිව ගම්‍යපමාන වේ.

පද්ධතිය තුළ ම පවතින ඇතැම් පරස්පර විරෝධීතා මඟහැර විමසා බැලූ කළ පැහැදිලි වන්නේ ජාත්‍යින්තර අපරාධ අධිකරණය, අධිකරණ බලය රාජ්‍යහ බලය මත රඳා පැවතින හා ඒ මගින් හසුරුවනු ලබන බවයි. එමගින් බලවත් රාජ්‍යරයන්ගේ සතුරන් හා මිතුරන් හඳුනා ගනිමින් එම සතුරු මිතුරුකම් පාලනය කරන බව පැහැදිලි වේ. එනම් ජාත්‍යරන්තර අපරාධ අධිකරණය බලවත් රාජ්‍ය යන්ගේ අතකොලුවක් වී ඇත. බලවත් රාජ්‍ය යන්ට තම අවශ්‍යයතා සඳහා තමන්ට අවශ්‍යය ආකාරයට උසාවිය හැසිරවිය හැකි වන අතර භූ දේශපාලන අරගලවල මෙවලමක් ලෙස භාවිතා වන බව දක්වයි. මෙයින් අදහස් වනුයේ ජාත්‍යගන්තර අපරාධ අධිකරණය බලවත් සහ දුර්වල රටවල් අතර පරතරය සලකා බලමින් යුක්තිය ඉටු කරන බවයි. එක්සත් ජනපදය , රුසියාව සහ චීනය ඇතුළු ලෝකයේ ප්‍ර ධාන බලවතුන් සමහරක් ජාත්‍ය න්තර අපරාධ අධිකරණයෙහි සාමාජිකයන් නොවේ. නමුත් ඔවුන් මෙහි කාර්යයන් කෙරෙහි මහා පරිමාණයෙන් මැදිහත්වීමක් මෙම අධ්‍යනයන සිදුවීම් තුළින් ද පැහැදිලි වේ.

මෙම දුර්වලතාවයන් මඟ හරවා ගැනීමට නම් ජාත්‍යැන්තර අපරාධ අධිකරණය ජාත්‍යැන්තර සබඳතා හි දේශපාලන සබඳතාවලින් ඔබ්බට ගොස් අපරාධ විද්‍යාතත්මක දෘෂ්ටි කෝණයකින් අධිකරණය විශ්ලේෂණය කර ක්‍රිනයාත්මක විය යුතු ය. ජාත්‍ය න්තර අපරාධ අධිකරණය විසින් එහි පද්ධති වැඩිදියුණු කළ යුතුය. එවැනි වැඩිදියුණුවක් සාමාජික නොවන රටවල ගැටළු ආමන්ත්‍රකණය කිරීමට සහයෝගීතාව වර්ධනය කිරීමට සහ පුළුල් සහභාගීත්වය සහතික කිරීම සඳහා ද ඉතා වැදගත් වේ. එමෙන්ම ICC සඳහා කැමැත්තෙන් සහභාගී වීමට රටවල් සඳහා හිතකර කොන්දේසි නිර්මාණය කිරීම කළ යුතු ය. මෙලෙස ජාත්‍යාන්තර අපරාධ අධිකරණය ප්‍රදතිසංස්කරණය කර ගැනීම තුළින් විශ්වීය වශයෙන් පිළිගත් විනිශ්චය සභාවක් ලෙස සකස් කර ගත හැකි ය.

Al Jazeera. (2019, July 10). *Former UN chief says Bangladesh cannot continue hosting Rohingya.* Al Jazeera. Retrieved March 31, 2024, from https://www.aljazeera.com/news/2019/7/10/former-un-chief-says-bangladesh-cannot-continue-hosting-rohingya

American Bar Association. (2024). *Palestine.* International Criminal Court Project. Retrieved March 31, 2024, from https://www.abaicc.org/country/palestine/

Bantekas, I., & Nash, S. (2003). *Theory of international criminal law.* In *International Criminal Law* (2nd ed.). Routledge-Cavendish. https://doi.org/10.4324/9781843145295

Billah, M. (2024, February 7). *Bangladesh's Myanmar problem.* The Business Standard. Retrieved April 1, 2024, from https://www.tbsnews.net/features/panorama/bangladeshs-myanmar-problem-788566

Blinken, A. J. (2021, March 3). *The United States opposes the ICC investigation into the Palestinian situation.* United States Department of State. Retrieved April 1, 2024, from https://www.state.gov/the-united-states-opposes-the-icc-investigation-into-the-palestinian-situation/

BOB, Y. J. (2022). *One year of Khan: How does the probe against Israel look? - Analysis. The Jerusalem Post.* Retrieved March 31, 2024, from https://www.jpost.com/israel-news/article-709714

Cassese, A. (2013). *Cassese's international criminal law.* Oxford University Press.

Chandran, A., Keene, J., & Palmer, E. (2023). *What of the Rohingya? The ICC, Ukraine, and limits of "international" justice.* Lowy Institute. Retrieved April 2, 2024, from https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/what-rohingya-icc-ukraine-limits-international-justice

Cordesman, A. H. (2014). *Russia and the "Color Revolution."* CSIS. Retrieved March 30, 2024, from https://www.csis.org/analysis/russia-and-color-revolution

Crime against humanity. (2019). Legal Information Institute. Cornell Law School. Retrieved February 3, 2024, from https://www.law.cornell.edu/wex/crime_against_humanity

Deudney, D. H. (2023). *Geopolitics.* Britannica. Retrieved January 3, 2024, from https://www.britanica.com/topic/geopolitics

Flint, C. (2021). *Introduction to geopolitics.* Routledge.

Harkov, L. (2021). *Israel responds to ICC: You have no jurisdiction over us.* The Jerusalem Post. Retrieved April 1, 2024, from https://www.jpost.com/israel-news/israeli-response-to-icc-you-have-no-jurisdiction-over-us-664533

Hostage Case. (1948). *US Military Tribunal Nuremberg, judgment of 19 February 1948, in Trials of War Criminals Before the Nuremberg Military Tribunals Under Control Council.*

International Criminal Court. (n.d.). *Judges Who's who.* International Criminal Court. Retrieved March 20, 2024, from https://www.icc-cpi.int/judges/judges-who-s-who

International Criminal Court. (2019a). *How the court works.* International Criminal Court. Retrieved March 22, 2024, from https://www.icc-cpi.int/about/how-the-court-works

International Criminal Court. (2019b). *Situations under investigation.* International Criminal Court. Retrieved March 23, 2024, from https://www.icc-cpi.int/pages/situation.aspx

International Criminal Court. (2022). *Ukraine.* International Criminal Court. Retrieved March 30, 2024, from https://www.icc-cpi.int/situations/ukraine

International Criminal Court. (2024, March 5). *Situation in Ukraine: ICC judges issue arrest warrants against Sergei Ivanovich Kobylash and Viktor Nikolayevich Sokolov.* International Criminal Court. Retrieved March 30, 2024, from https://www.icc-cpi.int/news/situation-ukraine-icc-judges-issue-arrest-warrants-against-sergei-ivanovich-kobylash-and

James, H. (2006). *Security and sustainable development in Myanmar.* Routledge.

Lillis, K. B. (2023). *Russia has lost 87% of troops it had prior to the start of the Ukraine war, according to US intelligence assessment.* CNN Politics. Retrieved March 29, 2024, from https://edition.cnn.com/2023/12/12/politics/russia-troop-losses-us-intelligence-assessment/index.html

Magid, J. (2021). *US opposes ICC ruling it has jurisdiction to probe Israel, Hamas for war crimes.* The Times of Israel. Retrieved April 1, 2024, from https://www.timesofisrael.com/us-objects-to-icc-jurisdiction-decision-on-probing-israel-hamas-for-war-crimes/

Mamlyuk, B. (2018). *Customary international law.* Legal Information Institute. Cornell Law School. Retrieved March 15, 2024, from https://www.law.cornell.edu/wex/customary_international_law

McBrien, T. (2023). *Where does the ICC Palestine investigation stand?* Lawfare. Retrieved April 1, 2024, from https://www.lawfaremedia.org/article/where-does-the-icc-palestine-investigation-stand

Morgan, M. (2014, September 5). *Russian TV lauds "volunteers" fighting in Ukraine.* BBC News. Retrieved March 29, 2024, from https://www.bbc.com/news/world-europe-29078465

O'Brien, M. (2016). *International Criminal Court.* In *The Encyclopedia of Crime and Punishment.* Wiley and Sons. Retrieved February 24, 2024, from https://www.researchgate.net/publication/309486379_International_Criminal_Court

Rahman, Md. H. (2024). *Crisis at the Bangladesh-Myanmar border: A looming regional challenge.* The Diplomat. Retrieved April 1, 2024, from https://thediplomat.com/2024/02/crisis-at-the-bangladesh-myanmar-border-a-looming-regional-challenge

Rome Statute of the International Criminal Court, A/CONF.183/9 (1998).

Schabas, W. S. (2020). *International criminal law.* Britannica. Retrieved January 10, 2024, from https://www.britanica.com/topic/international-criminal-law

Siazon, C. (2018). *The Rohingya crisis and the meaning of genocide.* Council on Foreign Relations. Retrieved April 1, 2024, from https://www.cfr.org/interview/rohingya-crisis-and-meaning-genocide

Sreekumar, D. (2023). *What are research objectives and how to write them (with examples).* Researcher.life.

Synovitz, R. (2018). *Explainer: Why does the U.S. have it out for the International Criminal Court?* RadioFreeEurope/RadioLiberty. Retrieved March 29, 2024, from https://www.rferl.org/a/explainer-why-does-u-s-have-it-out-for-international-criminal-court-/29484529.html

United Nations. (n.d.). *ICC – Situation of Bangladesh/Myanmar.* IIMM. Retrieved April 2, 2024, from https://iimm.un.org/icc-situation-of-bangladesh-myanmar

කරුණාදාස, ඩබ්ලිව්. එම්. (2000). *ජාත්‍යන්තර අර්බුද (පළමු වෙළුම).* දෙහිවල. ඉමේජ් ලංකා ප්‍රකාශකයෝ.

කුමාරසිංහ, රංග ප්‍රභාත්(2017). *ලෝක දේශපාලන අර්බුද.* කොළඹ. ගොඩගේ ප්‍රකාශන.

ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිසම සභාව. (2010). *අන්තර්ජාතික අපරාධ අධිකරණයේ රෝම ව්‍යවස්ථාව (පළමු මුද්‍රණය).*